

A NAGYKANIZSAI IZR. HITKÖZSÉGTŐL

FENNTARTOTT

FELSŐ KERESKEDELMI ISKOLA
ÉRTESITŐJE

AZ 1907—1908. TANÉVRŐL

AZ INTÉZET FENNÁLLÁSÁNAK 51. ÉVÉBEN.

SZERKESZTÉ:

BÚN SAMU

A FERENCZ JÓZSEF-REND LOVAGJA,

IGAZGATÓ.

NAGYKANIZSA, 1908.

NYOMATOTT KRAUSZ ÉS FARKAS KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.

REV 98

32 134

A NAGYKANIZSAI IZR. HITKÖZSÉGTŐL

FENNTARTOTT

FELSŐ KERESKEDELMI ISKOLA

ÉRTESITŐJE

AZ 1907—1908. TANÉVRŐL

AZ INTÉZET FENNÁLLÁSÁNAK 51. ÉVÉBEN.

— • —

SZERKESZTE:

BÚN SAMU

A FERENCZ JÓZSEF-KEND LOVAGJA,

IGAZGATÓ.

NAGYKANIZSA, 1908.

NYOMATOTT KRAUSZ ÉS FARKAS KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.

I.

Iskolaszék.

Elnök : Dr. Rothschild Jakab
Alelnök : Rosenberg Richárd
Jegyző : Barta Lajos

- Dr. Neumann Ede, iskolai felügyelő
- 5 Bettlheim Győző
Dr. Blau Simon
Bún Samu, igazgató
Dénes Lajos
Domány Ármin
- 10 Ujnépi Elek Lipót
Grünhut Henrik
Halphen Mór
Heltai József
Krámer Lajos
- 15 Löwy Adolf
Dr. Ollop Mór
Ötvös Emil
Rapoch Gyula
Rothschild Zsigmond
- 20 Dr. Rothschild Samu
Scherz Richárd
Dr. Schwarz Adolf
Schwarz Gusztáv
Szommer Náthán
- 25 Stern Sándor
Dr. Weisz Lajos

296
1936

II.

Jelentés a lefolyt 1907—8-iki tanévről.

A javító vizsgálatokat augusztus 30-án tartottuk meg, a beírásokat szeptember 1., 2. és 3. napján eszközöltük, a rendes tanítás 6-án vette kezdetét.

Felvétetett az alsó osztályba	43
a középső	„ 40
a felső	„ 18

összesen 101 tanuló.

Az iskolát a tanév végéig látogatta	
az alsó osztályban	41
a középső	„ 39
a felső	„ 18

összesen 98 tanuló.

A felvett tanulók közül volt teljesen tandíjmentes 16, részben 41, az elengedett tandíj összege 6720 korona.

Az *egészségi állapot* úgy a tanári kart, mint a tanulókat illetőleg a lefolyt tanévben is kedvező volt.

Nagyságos *Dr. Schack Béla* kir. főigazgató úr március 25-én meglátogatta intézetünket, az előadáson valamennyi osztályban jelen volt és az osztálylátogatások bevégezése után elnöklete alatt megtartott tanári tanácskozáson a következőkre hívta fel tanárkarunk figyelmét: 1. A vasút-, posta- és távírdával való érintkezés. 2. A takarékosagra nevelés. 3. A társadalmi tudományok művelése. A tanári kar elhatározta, hogy ezeket tanácskozás tárgyává teszi, aminek a következő értekezleteken meg is felelt.

A *tanári karban* csak annyiban volt változás, hogy Cónar Celestin róm. kath. hitoktató helyét Farkas Szerafin foglalta el.

Gyakorlati ismereteik gyarapítása végett a tanuló ifjuság a lefolyt tanévben is tanáraik vezetése mellett *tanulmányútat* tettek, még pedig október 2-án a pécsi orsz. kiállítást, április 13—15-én a főváros nevezetességeit és több kiváló ipartelepét tekintették meg. Mindkettőről külön fejezetben részletesen számolunk be.

A helybeli ipartelepek közül a felső osztály tanulói a következőket tekintették meg: a sör- és malátagyárat, a Franz-féle villamos telepet és gőzmalmot, a „Patria“ pótkávé gyárat, a „Mercur“ vasgyárat és a Kardos-féle kefégyárat.

Fogadják a nevezett gyárak tulajdonosai és tisztviselői a szives fogadtatásért köszönetünket.

Megelégedéssel konstatáljuk, hogy *az iskola látogatottsága* az utóbbi években állandó emelkedést mutat, ami a jövő tanévre is várható. Úgy az alsó, mint a középső osztály létszáma betelt, sőt az alsóban több jelentkező tanuló már csak főigazgatói engedéllyel volt felvehető.

Főigazgató úr 3500/1907. sz. a. felhívására *a londoni magyar kiállításon* egy fa- és egy gyapjuminta gyűjteménnyel veszünk részt.

Az iskola *igazgatója* ez évben töltötte be helybeli működésének 40. és igazgatói működésének 25. évét.

Ez alkalomból őt felséges királyunk legkegyelmesebben a Ferencz József-rend lovagkeresztjével kintüntetvén, az iskolát fenntartó hitközség intézkedése folytán a rendjel oly impozáns, mondhatni megható ünnepély keretében adatott neki át, mely nemcsak a kintüntetettnek, hanem bizonyára az összes jelenlevőknek is örökké felejthetetlen marad.

Erről különben Dr. Villányi Henrik tanártársunk külön fejezetben beszámolván, itt csak arra szorítkozunk, hogy a tanügyi hatóságoknak, a hitközségnek, városunk közönségének, a helybeli és más testületeknek, valamint mindazon nagyszámu jóakaróinknak, kik ez alkalommal szives rokonszenvükkel kintüntetni kegyeskedtek, e helyen is hálás köszönetünket nyilvánítsuk.

Az iskolafentartó hitközség lelkésze és iskolafelügyelője, *dr. Neumann Ede* főrabbi úr, ez évben lelkészi működésének 25 éves jubileumát ünnepelvén, a tanári kar ez alkalommal testületileg fejezte ki a jubilánsnak szerencsekívánatait.

Pünkösöd másodnapján azok a növendékek, kik régi kétosztályu ker. iskolánkat 1883-ban elhagyták, tartották meg *25 éves találkozójukat*. Az egybegyültek, kiknek nagy része ma kereskedelmi és társadalmi téren előkelő helyet foglal el, az iskola iránti hála és ragaszkodás kifejezése gyanánt az igazgató nevére az ifj. segítő-egyesület javára 400 koronás, ugyan e célra a felső ker. iskola tanulói 250 koronás alapítványt iettek.

Fogadják valamennyien e helyen is hálás köszönetünket.

III.

Az iskola jötevői.

Alapító, adományozó	Ösztöndijas	Oszt.	K	f
Alapítványok :				
Gelsei Gutmann S. H. 2 tandíjmentes hely	Bódog Ferenc	II.		
Délzalai Takarékpénztár	Beck Károly	II.		
	Nagy István	I.	100	—
	Engel Ármin	I.	100	—
Megyeri Krausz Máyer	Krausz Jenő	II.	60	—
Loewy Ödön	Flesch Richárd	III.	52	—
Nagykanizsai Takarékpénztár	Ködbaum István	I.	40	—
	Schwartz Jenő	III.	40	—
Dr. Stolzer Henrik	Jellinek Miklós	III.	23	11
Pollák Ármin	Grünfeld Elek	II.	12	—
Dr. Villányi Henrik	Kaloud József	I.	10	—
Adakozások :				
Nagykanizsai Takarékpénztár	Rosenberg Hugó	I.	20	—
	Spiller Gyula	II.	20	—
Nagykanizsai Ker. Társulat	Beck Károly	II.	20	—
	Báder Béla	III.	20	—
Zalamegyei Gazdas. Tkptár	Darvas Lajos	III.	20	—
Loewy Arnold	Fischer Ernő	I.	25	—

Tanári könyvtárunkat és áruminta gyűjteményünket gyarapították: a v. és k. miniszter úr „Magyarország közoktatásügye 1906-ban“, a ker. ügyi miniszter úr „Közgazdasági Értesítő“, „Az iparoktatás 1899—1901-ben és 1902—1905-ben“, a M. Ker. Múzeum „A világ közgazd. viszonyai“, „Hazai ipari beszerzési források“ c. művekkkel, a magyar len- és kenderipar r. t. szép és becses len- és kender áruminta gyűjteménnyel. Fogadják a nemes adakozók e helyen is hálás köszönetünket.

IV.

Tanári kar.

Bún Samu, igazgató, felső kereskedelmi iskolákra képesített rendes tanár, a Ferenc József rend lovagja, a keresked. szakiskolai tanárok orsz. egyesületének választmányi tagja, városi képviselő, tanította a könyvvitelt a középső és felső osztályban, az irodai munkálatokat a felső, a ker. ismereteket az alsó osztályban. Működésének éveit 41, ez intézetnél 40.

Balog D., felső keresked. iskolákra képesített rendes tanár, a természetrajzi, földrajzi, áruismereti, természet- és vegytani szertár őre, a tanári tanácskozások jegyzője, tanította a vegytant, áruismereti és technológiát a középső és felső, a földrajzot mind a három osztályban, a mennyiségtant és szépirást az alsó osztályban. Működik ez intézetnél 6 év óta.

Domány Ármin, középiskolákra képesített rendes tanár, az önképzőkör vezetője, az ifjúsági könyvtár őre; tanította a történelmet, a magyar nyelvet és irodalmat mind a három, a kereskedelmi levelezést a középső és felső osztályban. Működésének éveit 11, ez intézetnél 9.

Markovits Dávid, felső keresk. iskolákra képesített rendes tanár, okl. államszámvevő, tanította a mennyiségtant a középső és felső osztályban, a keresk. számtant mind a három osztályban, az irodai munkálatokat az alsó és középső osztályban, a keresk. levelezést az alsó osztályban. Működik ez intézetnél 8 év óta.

Dr. Rosenberg Mór, köz- és váltó-ügyvéd, tanította a jogi és közgazdasági ismereteket a középső és felső osztályban. Működésének éveit ez intézetnél 15.

Dr. Villányi Henrik, felső kereskedelmi iskolákra képesített rendes tanár, városi képviselő, tanította a német és francia nyelvet mind a három osztályban. Működésének éveit 24, ez intézetnél 17.

Hitoktatók:

Krámer Lajos, okl. polg. isk. tanár, az izr. tanulók hitoktatója. Működik ez intézetnél 4 év óta.

Farkas Szerafin, róm. kath. lelkész, a róm. kath. tanulók hitoktatója. Működik ez intézetnél 1 év óta.

V.

Tanári könyvtár ez évi szaporodása.

Csop.	Szám	A szerző neve	A mű címe
I.	146	Kemény Ferenc	A nemi probléma
	147	V. és közokt. miniszt.	Utasítás az 1907. évi XXVII. t.-c.-hez
	148	Uhrl Józsa	A női kézimunka oktatás
	149	Barna Jakab	100 gyermekjáték
	150	Maurer János	A tornázás elmélete
	151	Babarcz Schwartzler O. dr.	A gyermek lelki világa
	152	Ferenczi Vilma	Vezérfonal a női kézimunka tanításához
	153	Maurer János	Vezérkönyv az el. isk. torna-tanításhoz
	154	V. és közokt. miniszt.	Magyarország közoktatása 1906-ban
VIII.	107	Dr. Kovács János	Fizika a f. ker. iskolák sz.
	108	Csizmadia-Képeessy	Természettan f. ker. iskolák sz.
IX.	30	Dr. Ruzitska Béla	Élelmiszervizsgálati kémia
X.	138	Simmel György	Philosophie des Geldes
	139	M. Ker. Múzeum	A világ közg. viszonyai
	140	„ „ „	Pótfüzet a kiv. cintárhoz 1906.
	141	„ „ „	Hazai ipari beszerzési források
	142	Szuppán Vilmos	A budapesti ker. akadémia 1857—1907.
	143	Maier-Rothschild	Deutsche Handelscorresp.
	144	Dr. Schack Béla	A magyar kereskedő könyve II.
	145-146	Ker.-ügyi minisztérium	Az iparoktatás 1899—1901-ben és 1902—1905-ben
XIII.	202-207	„ „	Közgazdasági Értesítő 1906.
	195	„ „	Hivatalos Közlöny 1907.
	196	„ „	Néptanítók Lapja 1907.
	197	„ „	Izr. Tanügyi Értesítő 1907.
	198	„ „	Magyar Nyelvőr 1907.
	199	„ „	Az orsz. paed. könyvtár és tansermúzeum ért. 1907.
	200	„ „	Zeitschrift f. Buchhaltung 1907
	201	„ „	Természettud. Közlöny 1907.

VI.

T a n t e r v

a nagym. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur
1905. évi aug. 20-án 44001. sz. alatti rendelete alapján.

1. Vallástan.

Alsó, középső és felső osztály. Hetenkint 1—1 óra.

A vallásoktatás a hitfelekezetek tanterve szerint történik s arról a hitfelekezetek saját hatáskörükben gondoskodnak. (1894. évi május hó 4-én 13033. szám alatt kelt vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszteri rendelet.)

2. Magyar nyelv és irodalom.

Alsó osztály. Hetenkint 4 óra.

A prózai írásművek ismertetése olvasmányok alapján.

1. Leírás. Tárgy- és jelenetrajzok, állatrajzok, jellem- és néprajz, úti rajz.

2. Elbeszélés. Mese, parabola, életrajz, történetírás. A magyar történeti irodalom rövid ismertetése. Mutatványok a kiválóbb történeti műveiből, tekintettel a történeti tanításra.

3. Értékezés. Fogalmak magyarázata, felosztás, részelés; a bizonyítás legegyszerűbb formái, elmélkedés, szorosan vett értekezés.

4. Szónoklat. A szónoki forma és írály: egy-két rövidebb olvasmányon megmutatva. Mutatványok Kölcsey és az ujjbkkori szónokok műveiből.

5. Levél. Olvasmányok irodalmi jelentőségű levelekből.

A prózai olvasmányokon kívül a költőiekből lyrai és leíró művek, kisebb elbeszélések (románc. ballada stb.) Különös gond fordítandó az olvasmányok szerkesztésére, a prózai és költői kifejezésmód különbségére.

Az írásbeli dolgozatok folyvást kísérik a tanítást és olvasást. Különösen fontos a dispositiók készítése. Ilyen dispositiók vagy az

olvasmányokból vett tételek kidolgozása s az olvasmányok utánképzése, házi és iskolai gyakorlatul felváltva kéthetenként egyszer.

Az olvasmányok tárgyi és alaki fejtegetésével kapcsolatban az alak-, mondat-, szóképzés- és verstan ismétlése.

Helyesírási gyakorlatok: tollbamondás valamint a könyv nélkül betanult daraboknak fejből való leiratása.

Próza és verses darabok könyv nélkül. Szavalás.

Középső osztály. Hetenkint 3 óra.

A magyar irodalom ismertetése, kapcsolatban a poétika főfogalmainak magyarázatával, olvasmányok alapján.

A mondák ből kiindulva a magyar éposz fő képviselői: Zrínyi, Vörösmarty, Arany. A történeti énekek régi fejlődésének megemlékezésével, a rege Kisfaludy Sándornál és a ballada Aranyánál. A regény verses alakja: Gyöngyösi; újabb irodalmi nyelvünk alakulásáról Kazinczynál és Kármánál; az újabb regény fő képviselői: Jósika, Eötvös, Kemény, Jókai. A vallásos, hazafias és szerelmi lyra, régebb példák bemutatása után Berzsenyi, Tompa, Petőfi és az újabb lyrikusok.

A tárgyalás mindenkor olvasmányokból indul ki. Az époszok és regények nagyobb mutatványokkal és kivonatokkal lehetőleg egészökből ismertetendők. Elbeszélő költemények és modern teljes regények házi olvasmányul. A kitünőbb írók rövid életrajza is beszöveendő a magyarázatba.

Házi és írásbeli dolgozatok, részint az olvasmányok, részint a tanulók ismeretei köréből vett tárgyakról, felváltva kéthetenként egyszer.

Dispositiók készítése, nyelvi és stilisztikai magyarázatok, helyesírás.

Próza és verses darabok könyv nélkül. Szavalás.

Felső osztály. Hetenkint 2 óra.

A magyar irodalom ismertetésének folytatása olvasmányok alapján.

A dráma régi nyomainak megemlézése után: Kisfaludy Károly, Katona József, Szigligeti és Madách; vígjáték, tragédia és drámai költemény. Politikai írók és szónokok a reformokban: Kölcsey, Eötvös, Széchenyi, Deák, Kossuth.

Az irodalom történet rövid áttekintése, figyelemmel a közigazgatási és utazási irodalomra.

Házi és iskolai írásbeli dolgozatok, felváltva kéthetenként egyszer a növendékek irodalmi és szakszerű tanulmányaiból vett tételekről.

Próza és verses darabok könyv nélkül. Szavalás.

3. Német nyelv.

Alsó osztály. Hetenkint 4 óra.

Az alak- és mondatban beható tárgyalása olvasmányok alapján, tisztán gyakorlati módon, különös tekintettel a nyelvi anyag gyűjtésére.

A német nyelv alak- és mondati sajátosságainak, különösen a magyar nyelvtől eltérőknek, ismertetése.

Írásbeli gyakorlatok az alak- és mondatban elsajátítására, fordítások és utánképzés útján; a helyesírás elsajátítására tollbamondás, másolás és a könyv nélkül tanultaknak fejből való leírása; kisebb feladatok óráról-órára; nagyobbak, mint a házi és iskolai gyakorlatok, felváltva kéthetenként egyszer.

Az olvasmányok nyelvi és tárgyi fejtegetése, szabatos fordítása magyarra.

Prózai és verses darabok könyv nélkül. Beszédgyakorlatok.

Középső osztály. Hetenkint 3 óra.

Olvasmányok részint szépirodalmiak, részint szakszerűek, beszédgyakorlatokkal, különös tekintettel a kereskedelmi nyelvre.

Írásbeli irányítási gyakorlatok kéthetenként egyszer; fordítási gyakorlatok magyarból németre és a szabatos fordítás németből magyarra.

Prózai és költői darabok könyv nélkül.

Felső osztály. Hetenkint 3 óra.

Az iránygyakorlatok folytatása és a magyar nyelvi oktatásra támaszkodva, módszeresen válogatott olvasmányoknak verstani és poétikai fejtegetése.

Olvasmányok újabbkori elsőrangú íróktól, különösen a társadalom, tudomány és a publicistika köréből.

Írásbeli dolgozatok: fogalmazványok a tanulók ismeretköréhez mért tételekről és fordítás magyarból németre, valamint szabatos fordítás németből magyarra, kéthetenként egyszer.

Prózai darabok és költemények könyv nélkül.

4. Francia nyelv.

Alsó osztály. Hetenkint 4 óra.

a) Nyelvtan. Olvasás (kiejtés); kapcsolatban a mondatban nélkülözhetetlen szabályaival. A névszók alaktana. A segédigék s a rendes igék ragozása. Fordítások a nyelvtan begyakorlására.

b) Olvasmányok. Egyszerű elbeszélések és leírások a

népmese, monda, történet, föld- és természetrajz, nemkülönben az üzleti élet köréből. Egyes költemények betanultatása.

c) Szótanulás. Tárgyi csoportokban, különös tekintettel a kereskedelemben előforduló terminusokra s a nyelv sajátosságaira.

d) Írásbeli dolgozatok (másolás, tollbamondás, fordítás), rövidebbek óráról-óra; nagyobbak, mint a házi- és iskolai gyakorlatok, kéthetenként egyszer.

Középső osztály. Hetenkint 3 óra.

a) Nyelvtan. Rendhagyó igék. A particulák. A szórend. A névszók mondattani tekintetben. Az igeidők és módok, különösen a kötő-mód használata, az igeidők egymásra következése. Fordítások mint az alsó osztályban.

b) Olvasmány. Mint a megelőző osztályban. Az olvasmány tartalmának az idegen nyelven való kikérdezése s ennek nyomán beszédgyakorlatok.

c) Ügyiratok. Kisebbségi ügyiratoknak, főképp leveleknek olvasása, diktálása, fordítása és minták után való íratása.

d) Szótanulás tárgyi és etymológikus csoportokban. Nyelvi sajátosságok, synonymák, kereskedelmi kifejezések.

e) Írásbeli dolgozat mint az alsó osztályban, főképp fordítás az idegen nyelvre és gyakorlatok a levelezés köréből, kéthetenként egyszer.

Felső osztály. Hetenkint 3 óra.

a) Nyelvtan. Az infinitivus és participiumok használata. A határozók, a viszonzók, a kötőszók. A nyelvtan rendszeres ismétlése. Fordítások mint megelőző osztályokban.

b) Olvasmány. Nagyobb szemelvények jeles írók műveiből, tekintettel a nemzetgazdaságtan és kereskedelmi irodalomra is. Beszédgyakorlatok az olvasmányok alapján.

c) Ügyiratok. Kereskedelmi ügyiratok, főképp levelek olvasása, fordítása, betanulása s minták után való íratása.

d) Írásbeli dolgozatok mint a középső osztályban.

5. Földrajz.

Alsó osztály. Hetenkint 2 óra.

A földrajzi alapfogalmak ismétlése.

Az idegen világrészek áttekintése után a fontosabb államoknak (belsőbban Ázsia, Törökország, India, China, Japán, Perzsia, Egyiptom, Éjszak-Amerikai Egyesült Államok, Mexico, Brazília, Argentína, Chile) ismertetése kereskedelmi szempontból.

Középső osztály. Hetenkint 2 óra.

Európa általános áttekintése és jellemzése után e világrész összes, főképpen nevezetesebb kereskedő és iparos államainak kereskedelmi földrajza, kapcsolatban az illető államnak idegen világrészekben fekvő birtokainak és gyarmatainak ismertetésével.

Felső osztály. Hetenkint 2 óra.

Magyarország és Ausztria földrajza; különösen Magyarország östermelési, ipari és kereskedelmi viszonyainak tüzetes ismertetése; tekintettel az idegen, főleg a szomszéd országokból való összeköttetéseinkre.

Világkereskedelem.

Az előbbi két osztályban tanultak ismétléseül és áttekintő összefoglalásául a világkereskedelem mai állapotának a nevezetesebb világkereskedelmi piacoknak, közlekedési utaknak, eszközök és összeköttetéseknek ismertetése, természetesen kapcsolatban a fontosabb termelési helyekkel, terményekkel és iparcikkokkal, különös tekintettel Magyarország bel- és külkereskedelmére és figyelemmel a Balkánfélsziget kereskedelmi viszonyaira.

6. Történelem.*Alsó osztály.* Hetenkint 2 óra.

Bevezetésül röviden az ó-kori történet áttekintése.

A középkor történetéből. A népvándorlás (Attila) és a nyugati római birodalom romjain alakult keresztény-germán királyságok, kereszténység, Mohammed. Nagy Károly birodalma és annak felbomlása. Hűbériség. Az investitúra harc (a császárság és pápaság küzdelme). A kereszties hadjáratok. A Habsburgok a középkor végén. Az európai török birodalom megalakulása. Az olasz városok és a renaissance átmenet az újkorba.

A magyar nemzet történetéből. A magyar nép őstörténete, vándorlásai és honfoglalása. A magyar keresztény egyház és királyság megalapítása és megerősítése. A magyar királyság küzdelme a nyugoti és keleti császársággal. Az arany bulla és kora. Az utolsó Árpádok és összeköttetések a Habsburgokkal. Az Anjouk és Magyarország fellendülése. Új állami és társadalmi intézmények. Zsigmond és az olygarchia felülkerekedése. A Hunyadyak kora: a) Hunyady János mint a magyar nemzet és a kereszténység hőse; b) Hunyady Mátyás alatt a nemzet fénykora. A magyar királyság hanyatlása az utolsó Jagellók alatt.

Középső osztály. Hetenkint 2 óra.

Az újkor történetéből. A renaissance terjedése és hatása. Találmányok és Tengerentúli felfedezések. A reformáció és elterjedése; ellenreformáció. V. Károly és a Habsburgház hatalma tetőpontján. Angol Erzsébet és II Fülöp; Anglia emelkedése és Spanyolország hanyatlása. Németalföld.

A harmincéves háború. XIV. Lajos. Az angol forradalom. Nagy Péter (éjszaki háború). Poroszország és II. Frigyes. A felvilágosodás; felvilágosodott absolutizmus. Éjszakamerikai szabadságharc. A francia szabadságharc. Napoleon császársága, a bécsi congressus.

A magyar nemzet történetéből. Magyarország a mohácsi vész után. Az erdélyi fejedelemség megalakulása, a reformáció elterjedése, török hódoltság.

Nemzeti és vallási sérelmek; Bocskai felkelése és a bécsi béke.

Magyarország részvétele a harmincéves háborúban. Bethlen Gábor és I. Rákóczy György.

Erdély fénykora és hanyatlása. I. Lipót: a Wesselényi-féle összeesküvés. Zrínyi Péter és társai. Tököly Imre felkelése. Magyarország felszabadulása a török járom alól és a bécsi önkényuralom. II. Rákóczy Ferenc felkelése és a szatmári béke. A nemzet és a királyi ház kibékülése. III. Károly, Mária Terézia és II. József. II. Lipót és az alkotmány biztosítása. Magyarország részvétele a francia háborúkban és belső állapota ez idő alatt.

Felső osztály. Hetenkint 2 óra.

Az újkor történetéből. Újabb forradalmak (juliusi és februári párisi forradalom) és a népszabadság. A tudományok haladása, felfedezések; gazdasági átalakulás, munkáskérdés. Az egyesült olasz királyság és a német császárság megalakulása. A keleti kérdés. Oroszország terjeszkedése a Balkán-félsziget felé, a legutóbbi orosz-török háború, a berlini congressus, Bosznia és Hercegovina megszállása.

A magyar nemzet történetéből. I. Ferenc uralkodása. Az 1825. évi országgyűlés; a nemzeti reformküzdelem kezdete. Kossuth Lajos és a „Pesti Hírlap“. Eötvös és a centralisták. Nemzetiségi mozgalmak. Védegylet. Metternich és kormányrendszere. Az 1807-ben megnyitott országgyűlés, az 1848-iki törvények. Alkotmányunk átalakulása. A szabadságharc. Önkényuralom. Deák Ferenc és az 1867-iki kiegyezés.

Az alkotmánytanból a mai magyar közjog ismeretése.

7. Mennyiségtan és politikai számtan.

Alsó osztály. Hetenkint 2 óra.

A négy alpművelet pozitív és negatív számokkal. Hatvány-mennyiség, négyzetre emelés közönséges számokkal.

Az elsőfokú határozott egyenletek egy és több ismeretlennel, különös tekintettel a szövegezett feladatok megfejtésére. Arány és aránylatok.

A planimetriai idomok ismertetése a legfontosabb tantételek bevonásával, ezen idomok congruentiája, hasonlósága, területüknek s a kör kerületének és területének számítása, főképp a kereskedői és ipari életből vett gyakorlat egyszerű példákban.

Középső osztály. Hetenkint 2 óra.

Gyökmenység. Másodfokú egyenletek egy ismeretlennel.

A logaritmushoz fogalma. A Brigh-féle logaritmushoz rendszer. A szorzat, tört, a hatvány- és gyökmenység logaritmushoz, a logaritmushoz a számnak keresése. Számtani műveletek a logaritmushoz segítségével.

Elsőfokú számtani és geometriai sorok. (Idevágó példák főképp a kamatszámítás köréből veendő.) A kapcsolóstanból a helycsere, egybevetés és változás röviden. A valószínűségi számolásból az egyszerű és ellentett valószínűség.

A stereometriából a szabályos testek ismertetése szemléltetés alapján. A hasáb, gúla, henger, kúp és a gömb felületének és köbtartalmának kiszámítása, főképp a kereskedői és ipari életből vett gyakorlati példákban.

Felső osztály. Hetenkint 2 óra.

Politikai számtan. Kamatos-kamatszámítás utólagos és előleges kamatlábbal, a conform kamatláb. Segédtablák.

Évjáradék-számolás. Kölcsöntörlesztés utólagos és előleges kamattal (évi, félévi és negyedévi annuitással.) Záloglevelek és kölcsönök. Kölcsöntörlesztés. Lottéria-kölcsönök. Kölcsöntörlesztési és sorsjegyhuzási tervezetek készítése. A kölcsön árfolyama. A valódi kamatláb A kölcsönárfolyamok egyenértéke.

Életbiztosítási számítások egyszerű és évi díjjal egy személyre a legegyszerűbb biztosítási módzatok mellett; ugyaneknél a biztosításoknál a díjtartalék-számolás.

8. Természettan.

Alsó osztály. Hetenkint 2 óra.

A mozgás törvényei. Az erők. Súly és súlypont. Egyszerű gépek és alkalmazásuk. Inga.

Halmaz-állapot. A cseppfolyós és légnemű testek alaptünetményei és törvényei. A gőzgép.

A meleg és hatásai a testekre. A hőmérő. A meleg forrásai.

A hang keletkezése és terjedése, visszaverődése, magassága. Hangszerek.

A fény és annak terjedése, erőssége és mérése; visszaverődése és törése. Fontosabb optikai eszközök, különösen a mikroszkop. A látás; színszóródás; színeképelemzés; a testek színei.

A mágnesség.

Szikrázó elektromosság. Áramló elektromosság. Elemek. Ohm törvénye. Az áram hatásai. Galvanoplasztika. Hőelektromosság.

Accumulator. Elektromágnes. Elektromos telegráf. Inducált áram. Dynamo-elektromos gépek. Elektromos erőátvitel. Telephon és mikrofon.

9. Kereskedelmi számtan.

Alsó osztály. Hetenkint 4 óra.

Alapműveletek egész számokkal, a közönséges és tizedes törtekkel, a rövidített és gyakorlati eljárások bevonásával.

A kereskedelmileg fontos országok mértékeinek és pénzeinek ismertetése.

A redukálás és resorválás. A megnevezett számokkal (mértékekkel és pénzekkel) való műveletek. Átlagszámítás. Olasz gyakorlat.

Hármas-szabály. Láncszabály. Arányos osztás. Elegyítés-szabály.

A százalék-számítás behatóan, alkalmazva a súly-, érték- és költség számolásnál az áruüzletben szokásos módon, az árúk egyszerű és összetett árvetésének könnyebb feladatai. Szeszámolás.

A kamat- és discount-számolás.

A belföldi értékpapiroknak értékszámolása, tekintettel a budapesti és bécsi tőzsdei szokásokra. A belföldi váltók discountálása. Az osztrák-magyar bank határozmányai a váltók leszámítolására.

Középső osztály. Hetenkint 3 óra.

Arany- és ezüstsámolás; az ötvények finomsága és ennek jelzése, tiszta súly, ötvénysúly. Az osztrák-magyar bank beváltási szabályzata az aranyra vonatkozólag. A pénzlábak és a pénzverési viszonyok ismertetése. Az arany-, ezüstfémnek és pénznek nevezetesebb piacokon való árfolyama és értéke a tőzsdei szokások tekintetbe vételével.

A külföldi váltók árjegyzése. A külföldi váltók értékének és névértékének kiszámolása, tekintettel a budapesti, bécsi és a fontosabb külföldi tőzsdei szokásokra. Árfolyam-kompensáció. A tartozás és követelés kiegyenlítése külföldi váltókkal. Netto kiegyenlítés.

Felső osztály. Hetenkint 4 óra.

A külföldi váltók képlete: választás a) rövid és hosszú lejáratú váltók, b) a közvetlen intézvény és küldvény vagy más idegen helyen fizetendő küldvény, c) a közvetítő külföldi helyek között. Kémleti számolások az aranyra és ezüstre. Direct és indirect kiegyenlítések külföldi váltókkal. Magyarország és Ausztria értékpapírjainak jegyzése a külföldi tőzsdéken. Kémllet értékpapírokkal. Bizományszámolás váltókkal és értékpapírokkal. Az árvetési számolás részletesen. Árvetési táblázatok készítése. A fontosabb börzeműveletek, különösen a prolongatio.

10. Irodai munkálatok.

Alsó osztály. Hetenkint 1 óra.

Számlák a közvetlen árüzlet köréből. Scontrók, leltárak és mérlegek összeállítása, főképp a vonalzás és rendes bevezetés gyakorlása. Bizományi vétel- és eladási számlák, álszámlák. Jegyzékek váltókról és értékpapírokról.

Középső osztály. Hetenkint 2 óra.

Bizományi, költség- és biztosítási számlák bonyolódottabb esetekről. Jegyzékek és számlák arany-ezüstről, pénzekről, devisekről, értékpapírokról. Folyó számlák az alkalmazásban levő módok szerint, kölcsönös és változó, kettős, kettős és változó kamatlábbal.

Felső osztály. Hetenkint 2 óra.

Az előző osztályokban tanultaknak ismétlése után kombinált feladatoknak mintaszerű kidolgozása, a levelezés, a számtan és a könyvelés köréből.

11. Könyvvitelan.

Középső osztály. Hetenkint 3 óra.

Általános rész.

A könyvvitel fogalma, fontossága és célja; a könyvvezetőben megkívánt kellékek.

Törvényes intézkedések a könyvelés tárgyában (kereskedelmi törvény 1875. XXXVII. t.-c. 25—36. §-ai), a magyar csőd-törvény 1881. XVII. t.-c.; a magyar büntető törvény 1878. V. t.-c. idevágó pontjai.

A könyvek hitelesítése és bélyegzése: az azokban felveendő hasábrendek, általánosságban tárgyalva. Az üzletesemény mint könyvviteli tétel. Az adós és hitelező. A feljegyzések alakai kellékei a hitelesség és szokások szempontjából.

A vagyon, annak felosztása actív, passiv és tiszta vagyona. A leltározás, vagyon-becslés; összeállítás a leltárkönyvbe, tekintettel a vagyonrészek csoportosítására.

A könyvvitel két módszerének: az egyszerű és a kettős könyvvitelnek általános jellemzése.

a) *Az egyszerű könyvvitel.*

Lényeges könyvei: a leltárkönyv, a pénztárkönyv, a napló, a főkönyv és a scontrók (rovancsok, u. m. az árú-, az activ és a passiv váltó, az értékpabir stb. scontró).

Segédkönyvek rendeltetése. Beérkezett számlák könyve, kiadott számlák könyve, lejáratok könyve, árúbizományi könyvek stb.

A könyvek megnyitása a leltár alapján.

A folyó könyvelések bemutatására egy rövid, egy vagy két havi árúüzlet könyveinek megnyitása, vezetése és lezárása eszközöndő.

Leltározás az év végén. Az eredmény meghatározása.

b) *A kettős könyvvitel.*

A kettős könyvviteli módszernek jellemzése.

A számlák rendszere és tana kimerítően.

A kettős könyvvitel kétféle módozatának általános jellemzése:

1. Kettős könyvvitel közvetlen főkönyvvezetéssel (francia könyvvitel) jellemzése.

A kettős könyvvitel közvetett főkönyvvezetéssel (olasz könyvvitel) jellemzése.

A kettős könyvvitel közvetett főkönyvvezetéssel:

Lényeges könyvek: egyesített napló és főkönyv.

Segédkönyvek: az egyszerű könyvek scontrói és segédkönyvei.

A könyvek megnyitása a mérleggel, azoknak vezetése az üzlet folyamában (próbamérleg) és lezárása a Mérleg és a Veszteség- és Nyereség-számlával s nyers mérleg.

A kettős könyvvitel közvetett főkönyvvezetéssel:

Lényeges könyvek: Pénztárkönyv, Előjegyzék, Gyűjtő-Napló, Főkönyv.

Segédkönyvek: Folyó-számlakönyv és a közvetlen főkönyvezésnél felemlített segédkönyvek.

Gyakorlatul egy-két havi üzlet kidolgozása.

A hibák felkeresése és kiigazítása.

Felső osztály. Hetenkint 3 óra.

Kereskedelmi társaságok könyvelése.

A közkereset, betéti, részvénytársaságok és szövetkezetek könyvelései a kettős könyvvitel szerint mutatandók be, különösen figyelembe veendő a kereskedelmi törvények idevonatkozó határozatai, valamint a vállalatok keletkezésére, alakulására, a tőke elkönyvelésére vonatkozó viszonyok.

A folyó könyvelések bemutatása egy rövid üzletben.

A folyó üzletesemények elkönyvelése után a könyvek lezárandók.

A lezárási munkálatoknál figyelembe veendő az átmeneti tételek és tartalékok elkönyvelése. A részes és bizományi ügyletek könyvelése az áru- és banküzletben.

Egy havi takarékpénztári vagy hitelintézeti üzletmenet könyvelése a lényeges és segédkönyvekben, a hozzátartozó levelezéssel együtt.

Ipari, illetőleg gyári vállalat könyvezése fővonalokban.

A könyvviteli műkifejezések német nyelven is ismerttetendők.

12. Kereskedelmi levelezés.

Alsó osztály. Hetenkint 2 óra.

Ügyiratok, nevezetesen a nyilatkozatszerűek, melyek a kereskedelem körében is gyakrabban előfordulnak. Ezek a bizonyítványok, elismervények, térítvények, kötelezvénnyek, nyugtatványok, felmondások, engedmények, utalványok, meghatalmazványok; továbbá a beadványok, névszerint az iparigazolványt, a cégbejegyzést és cégtörést illető beadványok.

Körlevelek (hirdetésekkel). Az áru-üzletben kínáló levelek; levelek hitelügyben; tudakozó és informáló levelek; megrendelések és a velők kapcsolatban előforduló levelek.

Az ügyiratok közül azok, melyeket levél alakjában is szokás kiállítani, ebben a formában is gyakorlandók.

Középső osztály. Hetenkint 2 óra.

Levelek fizetésekről. Levelek adósok és hitelezők között. Levelek váltó-ügyekben és pedig: a váltó-hitelről, intézvénnyek-

ről, a váltó elfogadásáról, telepítéséről, váltó-küldvényekről, prolongatióról, bizományi váltókról, szükségbeli utalványról, az óvásról és visszkeresetről. Levelek folyó-számlákról.

A levelekhez tartozó váltókat és jegyzékeket is kell készíteni.

Felső osztály. Hetenkint 2 óra.

Levelek bizományi, szállítmányozási és biztosítási ügyekben. Levelek az érték-üzletben és általában bank-üzletekben. Levelek bukási esetekben. Meghitelező levelek. Szolgálati ajánlközások.

13. Kereskedelmi ismeretek.

Alsó osztály. Hetenkint 2 óra.

A kereskedelem fogalma, jelentősége, felosztása. A kereskedő és a segédzemélyzet. Cég, telep. A kereskedelmi társaságok. Fel-számolás, csőd. Az árúk fajai. A mértékrendszerek és a mérték-hitelesítés. A pénz, pénzverés, érem, valuta; váltópénz, papírpénz, kereskedelmi pénz. Hitel, kamat. Utalvány, check, váltó. A váltó fajainak, kellékeinek s a váltócelekvényeknek rendszeres ismer-tetése. Az értékpapírok, kötvények és részvények fajai, kibocsátá-suk és törlesztésük módjai. Az adás vevés, ajánlat, alkú, kötés, teljesítés, fizetés. A közvetítés: alkuusz, ügynök, bizományos, keres-kedelmi képviselő.

14. Közgazdasági ismeretek.

Középső osztály. Hetenkint 2 óra.

Általános rész.

Szükségletek, javak. Gazdálkodás, magán- és közgazdaság.

Termelés. A termelési tényezők: természet, munka, tőke. Termelési költség, productív és inproductív termelés. A termelés eredményességének feltételei. Állam. Egyéni szabadság és tulaj-donjog. Munkamegosztás s egyesítés. Vállalatok, azok nemei s gazdasági jelentősége. Üzlet. (Kis és nagy üzlet.) A termelés főágai.

Forgalom. A forgalom nemei s fejlődésének feltételei. Kereslet és kínálat. Érték. Az áralakulás szabad verseny mellett. Egyedárusági árúk. Hatósági árszabások. A pénz, annak jelentő-sége és értéke. A hitel, annak nemei s hatása.

Jövedelem-megosztás. Bevételek, jövedelem és jára-dék fogalma. Földjárdék. Munkabér. Tőkekamat. Vállalkozó nyereség.

Fogyasztás. Közgazdasági és magángazdasági fogyasztás. Háztartás. Takarékoság. Fényűzés. A termelés és fogyasztás viszonya egymáshoz. Válságok. Biztosítás.

Különös rész.

Östermelés. Felosztása és különösen a mezőgazdaság. Földművelési és jószágkezelési rendszerek. Mezőgazdasági hitel.

Ipar. Felosztása, különösen a nagy- és kis-ipar s annak jelentősége. Céghrendszer. Iparszabadság. Az ipart előmozdító tényezők: szakoktatás, szövetkezés, társulás, kiállítások s különösen a szabadalom, minta- és jegyvédelem. Munkás-kérdés, intézkedések a munkásosztály helyzetének javítására, az állam, a vállalkozók és munkások részéről.

Kereskedelem. Közgazdasági jelentősége. Valuta, pénz, annak értéke és hatása. A nagyobb államok valuta-viszonyainak ismertetése. Kereskedelmi és közlekedési intézmények.

Felső osztály. Hetenkint 2 óra.

A bankok jelentősége és felosztása. Az egyes bankügyletek, különösen a jegy-kibocsátás. A nagyobb államok jegybankrendszere. Takarékpénztárak. Közraktárak és közraktári ügylet. A biztosítási ügylet. A kereskedelmi testületek és hatóságok, kamarák. Vásárok, kiállítások, börzék. A vámügy. Külkereskedelem. Szabad kereskedelmi és védvámrendszer. Vámterület. Entrepótok. Kereskedelmi szerződések általában. Consulok. A nemzetközi tartozások és követelések kiegyenlítése. Váltó-árfolyam.

Közlekedés. Annak jelentősége általában. A közönséges kocsutak, viziutak és vasutak. Szállító-intézmények. Vasúti tarifa, a tarifák különböző nemei. Posta, telegraf, telefon.

Pénzügytan. Államgazdaság. Államháztartás. Államszükséglet s fedezet. Budget. Zárószámadás. Az állambevételek.

Az állam saját gazdasági bevételei. Regálék. Monopolok.

Illetékek, azok egyes nemei s lerovásuknak módja. Bélyeg.

Adók és osztályozásuk általában. Egyenes és fogyasztási adók; forgalmi és örökségi adók, vámok.

Államadósság nemei, felvétele és törlesztésének módja. A fogalmak meghatározása és felosztása egész általánosságban a pénzügyi tudomány szerint. Részletesen a budget és az államjövendelmek egyes nemei a magyar pénzügyi törvények alapján röviden.

15. Jogi ismeretek.*Középső osztály.* Hetenkint 3 óra.

Bevezetésül röviden. A jog fogalma és nemei. Köz- és magánjog. Vagyonjog. Család- és öröklési jog. Vagyon, dolog. Dologbeli jogok: tulajdon-, zálog-, szolgalmi jog. Kötelmi jogok. Jogügyletek, szerződések és azok fajtái; letét, adás-vevés, kölcsön, bér, hasznobér, munkabér. A jogügyletek érvényességének feltétele. Jogi képviselő, meghatalmazás.

Az alsó osztályban tanult kereskedelmi ismeretek ismételésével kapcsolatban s azok fonalán, a fontosabb határozatokra szorítkozva tárgyalandók: a magyar kereskedelmi törvény I. része, a magyar váltótörvény, a nevezetesebb külföldi törvények, eltérő intézkedéseinek tekintetbe vételével, a csődtörvény fölvei; továbbá a kézi zálogügyletekről, az uzsoráról, a részletügyletekről s az értékpapírok megsemmisítéséről szóló törvények legfontosabb intézkedései.

Felső osztály. Hetenkint 2 óra.

A már tanultak ismételésével kapcsolatban a fontosabb határozatokra szorítkozva, tárgyalandók: a magyar kereskedelmi törvény II. része; az ipartörvénynek az iparrendszerre vonatkozó elvi határozatai és főbb intézkedései; a vízi s a vasuti jog fővonalai, továbbá a kormánynak a kereskedelemre s az iparra gyakorolt befolyását ismertetvén, a kereskedelmi s iparkamarák szervezetéről, a consuli bíraskodásról, a szabadalmi, házalási és védőjegy-üggyről, a vasárnapi munkaszünetről, s a betegsegélyző pénztárakról szóló törvényes intézkedések lehető rövid ismertetése.

16. Vegytan és áruismeret.

Középső osztály. Hetenkint 2 óra.

A vegytan fogalma. Egyszerű és összetett testek. Keverék, vegyület. Molekula, atom, molekula-súly, atom-súly. Chemiai rokonság, chemiai érték. Képletek. Hydrogén. Chlor, sósav, bróm, jód, fluor, fluorhydrogén. Oxygen. Víz. Kén, kénhydrogén. Kéntrioxid, kéndioxid, kénsav. Nitrogen, ammoniak, salétromsav; levegő. Phosphor, phosphorsav, gyújtófa-gyártás. Arsen, arsenes-sav és arsen-sav, auripigment és realgar. Antimon, antimontrisulfid. Bór- és bórsav. Carbonium-csoport, gyémánt, graphit, ceruza, faszén, csontszén, korom, kőszén. Szénoxid és széndioxid; a láng és az égés; szénsulfid. Silicium. Siliciumdioxid és az idetartozó drágakövek.

A fémek általában. Bázisok, savak, sók. Natrium, natriumoxid és hidrat. Konyhasó, natriumsulfát, salétrom. Borax. Szoda, szoda bicarbona. Vízüveg. Kalium, kaliumhydroxid, kaliumchlorid, kaliumsulfát, kaliumjodit, kaliumchlorat, kalisalétrom, puszkapor. Hamuzsír, kaliumsulfát. Ammoniumchlorid, ammoniumsulfát, ammoniumcarbonat. Calciumchlorid, calciumoxid; mész, cement, chlorinész gipsz, mézskő, mézszégetés és mézszoltás. Bariumchlorid, bariumsulfát. Magnesium, magnesiumchlorid, magnesiumoxid, magnesiumsulfát, magnesiumcarbonat. Zink, zinkchlorid, zinkoxid, zinksulfát. Réz, rézchlorid, rézoxidul és rézoxid, rézgalic, rézcarbonat; réztartalmu festékek. Ólom, ólomoxid, ólomcarbonat, ólomchromat. Betüöntvény, sörét. Higan, higanchlorid, higanchlorür, higanoxid, higan-

sulfid (cinnober). Ezüst, ezüstchlorid, ezüstnitrát. Arany, aranychlorid. Bismuth, bismuthnitrát. Alumínium, alumíniumoxid s a megfelelő drágakövek, alumíniumsulfat, timsó. Agyag és agyagárúk; üveg és üvegárúk. Vas és vasárúk; vaschlorid, vasoxid, vas-hydroxid, vassulfidok, vasgálic, vascarbonat. Nikkel; cobaltchlorür, smalte, kobaltkék. Mangansuperoxid, kaliumpermanganat. Chromoxid, chromsav, kaliunchromat, kaliumbichromat. Platina, platina-chlorid. Ón, ónchlorür, ónchlorid, óndioxid, óndisulfid, (musir arany). Ásványi festékek és drágakövek.

Felső osztály. Hetenkint 3 óra.

A szerves vegytan elemei, kapcsolatban az áruismeret s a vegyészeti technologia bevonható részeivel. A szerves vegyületeket alkotó elemek. A szénvegyületek. Methan, petroleum, világító gáz, chloroform. Benzol, toluol, naphtalin, antracen. Illanó olajok és gyanták, kaucsuk és guttapercha, kámfor. Alkoholok; methylalkohol, aethylalkohol, szesz és szesz italok. Glycerin, nitroglycerin és dynamit. Szénhydratok; cellulose, kapcsolatosan a papírgyártás, robbanó gyapot és collonium, gummi; keményítő, kapcsolatosan a gabonaneműek, rizs és szágó. Szőlőcukor (méz). Nádcukor és a cukorgyártás. Phenol, hangyasav, ecetsav, (ecetgyártás): palmitinsav, sterainsav, oleinsav, kapcsolatosan a zsiradékok, gyertya és szappangyártás. Művaj, borkősav, citromsav, salycilsav, csersav és cserzőanyagok, kapcsolatosan a bőrgyártás. Sárga vérlugsó, vörös vérlugsó, cyankalium. Festőanyagok, növényi és állati festékek. Anilinfestékek. Alkaloidák, kapcsolatosan kávé, thea, kakao, dohány, fűszerek. Protein anyagok, kapcsolatosan az állati tápláló anyagokkal (halak, rákok, osztriga, tej, vaj, sajt, húsrúk és husconservek).

A fonásra és szövésre alkalmas rostok: fonalak és szövetek. Faárúk.

17. Szépirás.

Alsó osztály. Hetenkint 2 óra.

A folyóírás rendszeres tanítása és gyakorlása; rond- és díszírás.

A tantárgyak és heti órák.

Sor	T a n t á r g y	A heti órák száma			
		alsó	közép	felső	össze-
		osztályban			sen
1	Vallástan	1	1	1	3
2	Magyar nyelv és irodalom . .	4	3	3	10
3	Német nyelv	4	3	3	10
4	Francia nyelv	4	3	3	10
5	Földrajz	2	2	2	6
6	Történelem	2	2	2	6
7	Mennyiségtan és pol. számtan	2	2	2	6
8	Természettan	2	—	—	2
9	Kereskedelmi számtan	4	3	4	11
10	Irodai munkálatok	1	2	2	5
11	Könyvviteltan	—	3	3	6
12	Kereskedelmi levelezés	2	2	2	6
13	Kereskedelmi ismeretek	2	—	—	2
14	Közgazdasági ismeretek	—	2	2	4
15	Jogi ismeretek	—	3	2	5
16	Vegyten és áruismeret	—	3	3	6
17	Szépíráás	2	—	—	2
Összesen .		32	34	34	100

VII.

A jövő tanévben használandó tankönyvek.

ALSÓ OSZTÁLY.

- Dr. Koltay Virgil, A prózai műfajok elmélete.
 Dr. Schack-Hauser, Német olvasókönyv és nyelvgyakorló I. képes kiadás.
 Dr. Schack-Hauser, Német nyelvtan.
 Jónás J.-Dr. Schack, Keresked. levelező.
 Noel-Bartos-Chovancsák, Francia nyelvtan és olvasókönyv I. rész. 11. kiadás.
 Kirchner-Pataki, Földrajz I.
 Kerekes Gy. Történelem I.
 Dr. Beke M., Algebra.
 Lengyel S., Mértan.
 Kovács J., Fizika.
 Bogyó-Havas, Kereskedelmi számtan I.
 Trautmann, Kereskedelemisme.

KÖZÉPSŐ OSZTÁLY.

- Dr. Koltay V., Poétika.
 Dr. Schack-Hauser, Német olvasókönyv I., képes kiadás.
 Dr. Schack-Hauser, Német nyelvtan
 Bartos-Chovancsák, Francia nyelvtan és olvasókönyv II.
 Dr. Kovács J., Francia keresk. szótár.
 „ „ „ Francia keresk. levelezés.
 Dr. Schack-Jónás, Kereskedelmi levelező.
 Kirchner-Pataki, Földrajz.
 Kerekes Gy., Történelem II.
 Dr. Beke M., Algebra.
 Lengyel S., Mértan.
 Havas-Bogyó, Keresk. számtan II. III.
 Schrön-Stocek, Logarithmusa táblák.
 Bún S., Az egyszerű és kettős könyvvitel tankönyve.
 Matavovszky, Vegytan — áruísme.
 Dr. Hermann S., Ker. és váltójog.
 Dr. Pisztóry M., Nemzetgazdaságtan.

FELSŐ OSZTÁLY.

- Dr. Balassa J. Magyar olvasókönyv III.
 Dr. Koltai V., Irodalomtörténet.
 Dr. Schack-Jónás, Kereskedelmi levelező.
 Dr. Schack-Hauser, Német olvasókönyv III. r. 5. kiadás.
 Dr. Schack-Hauser, Német nyelvtan.
 Bartos-Chovancsák, Francia nyelvtan és olvasókönyv II.
 Kovács S. János, Francia levelezés
 „ „ „ Francia keresk. szótár.
 Péter János, Közg. Földrajz.
 Simonyi, Világkereskedelem II. kiadás.
 Kerekes Gy., Történelem III.
 Bogyó-Havas, Keresked. számtan II. III. r.
 „ Táblák a polgári számtanhoz
 „ Politikai számtan.
 Schrön-Stocek, Logarithmusa táblák.
 Bún S., Az egyszerű és kettős könyvvitel tankönyve.
 Dr. Hermann S., Ker. és váltójog.
 Dr. Pisztóry M., Nemzetgazdaságtan.
 Matavovszky, Vegytan és áruísme.
 Simonyi, Világkereskedelem.

VIII.

Tanulmányi kirándulásaink.

a) Pécsi tanulmányút.

Igen nagy fontossága van minden szakiskolában annak, hogy a tanuló abból, amit elméletben tanul, valamit a gyakorlatban is lásson. Sokkal jobban megmarad emlékezetében a tanult folyamat vagy cselekmény, ha a hozzávaló gépeket és segédeszközöket munkaközben is láthatja. Az iskolának pedig az a célja, hogy az életrealitásgot a növendékekben felkeltse, ismeretkörét fejlessze és ne csak felületesen ismerkedjék meg az egyes dolgokkal, folyamatokkal, hanem hatoljon annak mélyébe, ismerje meg azt alaposan, tárgyilagosan. Ezt a célt szolgálják a tanulmányi kirándulások. Intézetünk e cél érdekében az idén is két kirándulást rendezett, egyet a pécsi kiállításra és egyet Budapestre. Az utóbbiról más helyen számolunk be, most részletezzük csak az elsőt.

A pécsi kiállítást annyival is inkább érdemes volt megtekinteni, mert története hazánk kiállításainak történetében szinte páratlan. A milleniumi kiállítás kivételével egy sincs, mely oly nagy anyagi és erkölcsi sikert ért volna el, mint a pécsi. Igen nagy része van ebben magának Pécs városának is, mely fáradságot és költséget nem kimélve, a kiállítási bizottsággal vállvetve dolgozott és így a szép sikerből az oroszlanrész őt illeti.

Tanulóink között igen nagy lelkesedést keltett az a hír, hogy elegendő számú jelentkezés esetén megtekintjük a pécsi országos kiállítást. Csakhamar 18 tanuló jelentkezett is, kik Domány Ármin és Markovics Dávid tanárok vezetése alatt október 2-án indultak útnak. Barcsig a déli vasúton, majd onnan Pécsig a magyar államvasutak vonalán. Az utazás kellemesen folyt le, az idő kedvezett a kirándulásnak, a tanulók pedig víg nótázással ütötték el az időt. Barcstól 2 órai út után megérkeztünk Pécsre. Az állomástól alig pár percnyi út a kiállítás főbejárata, mely hatalmas arányaival, a nap sugaraitól megaranyozva, impozáns látványt nyújtott a szemlélőnek. Jegyet váltva beléptünk a kiállítás területére, hol rövidesen megcsináltuk az utitervet, mely az volt, hogy balkézről kezdjük és innen jobbkéz felé haladva, megnézzük a félkör alakban elterülő

egész kiállítást. Először a Zsolnai pavillonba tértünk be. Gyönyörűbbnél gyönyörűbb nipppek, edények, vázák, csecsebecsék mosolyogtak le mindenünnen. Mesés kivitel, műizlés és tartósság jellemezte e gyár árúit, melynek jó hírneve az ország határain kívül is messze el van terjedve. Ezekután következett a tanszermuzeum. Ennek 19 osztálya volt és kezdve a legegyszerűbb falusi elemi iskolában használt abc-től és szemléltető képektől, a legmagasabb követelményeknek is megfelelő állattani gyűjteményig, vegytani és fizikai labororiumig, mindent megtalált az ember, ami csak a tanítás bármelyik ágánál használatos. Hosszabb ideig néztük Kertész Tódor sportcikkeit, mert hiszen az ifjuság a leglelkesebb híve a sportnak, és ez érdekelte talán őket a legjobban az összes kiállított tárgyak közül. A sorrend szerint ezután az erdészeti kiállítás következett, igen szép volt az egész, de különösen gyönyörű és megragadó volt egy gyűjtemény, melynek címe „A Balaton madár- és állatvilága“. A mesteri elrendezés benne a budapesti földmivelésügyi muzeum érdeme. Ezután következett a kiállítás gyöngye, a földmivelésügyi és iparpavillon. Gyönyörű építésével és hatalmas arányával már messze kiemelkedett a pavillonok közül. Szinte vonzotta az embert és nem is hiába. Amilyen iparral csak foglalkozunk Magyarországon, amilyen gazdasági vagy ipari növényt magyar földben csak termelnek, az ott mind képviselve volt kisebb-nagyobb mennyiségben. Csak futólag nézhettünk át mindent, mert hiszen alaposabb átnézésre hetek kellettek volna, de mégis valamennyiünkben megérelődött az a gondolat, hogy a magyar gyárak bátran felvehetik a versenyt francia és német gyárakkal, mert cikkeik mind tartósság, mind csiny tekintetében elsőrangúak. Ezután jött a két gépcsarnok, melyben hazánk majd minden gépgyára képviseltette magát készítményeivel. Gyönyörű látványt nyújtottak a hatalmasnál hatalmasabb gőzgépek, cséplők, gőzekék, vető-, szövő-, boronáló-gépek stb. Igazán kár, hogy nem mehettünk vasárnap, mert akkor az összes gépek működésben voltak és munkaközben szemlélhette őket az ember. Legutoljára maradt a szépművészeti múzeum, mely a géppavillonok között feküdt, itt a kiállított festményeket tekintettük meg, ez különben az ünnepek csarnoka is, mert a kiállítás tartama alatt itt rendezték az ünnepeket.

A délután folyamán még a város nevezetességeit tekintettük meg, így többek között a székesegyházat, mely hatalmas négy tornyával egyike a legszebb római katolikus templomoknak hazánkban. Megnéztük a templom hajóját és annak nevezetesebb látnivalóit, a felsőbb, majd legalsóbb katakombákat, hol a vallás-üldözés idejében az üldözöttek gyűléseiket tartották. Innen szállónkba menve, kipihenve, rendbeszedtük kissé magunkat, majd nemsokára kisétáltunk az állomásra, honnan a vasparipa 5 óra alatt visszaröpített bennünket Kanizsára. Itt újra visszatértünk a rendes mindennapi életre, de szívünkben örökre megemlékezünk majd a jól sikerült kirándulás egyes feledhetetlen mozzanatairól.

Domány Ármin.

b) Budapesti tanulmányút.

A kereskedelmi iskola a növendékeit az életnek neveli. Annál jobban felel meg tehát hivatásának, mennél többet ismertet meg növendékeivel abból, amit életnek nevezünk. A tanulmányutak, amelyekben az igazi élet tanulmányozására nyílik tér, pedagógiai szempontból tehát igen fontosak. Etikai jelentőségük is igen nagy. Az érintkezés tanár és tanuló között ilyen alkalommal sokkal közvetlenebb. A tanuló igazi valójában mutatkozik be ilyenkor. A tanár tanulóinak sok olyan tulajdonságát fedezi fel, amelyeket azelőtt nem ismert. E kettős cél vezérelte iskolánk tanári karát, midőn elhatározta, hogy e tanévben is tanulmányutat rendez. A tanulmányi kirándulásokat irányító miniszteri rendeletnek — mely Magyarország megismertetésére hívja fel az iskolák figyelmét — megfelelően, elhatároztuk, hogy Budapestre vezetjük növendékeinket. Elhatározásunk szerencsés volt. A 3 napot, melyet Budapesten töltöttünk, sehol sem hasznosíthattuk volna úgy, mint az ország metropolisában, az ország kereskedelmi és ipari központjában. A tanulmányútra fordított 37 korona költség kitünően kamatozott.

Április 12-én délután 2 órakor indult el a 26 tanulóból álló csoport, Balog és Markovics tanárok vezetésével a nagykanizsai vasúti állomásról.

Alig helyezkedtünk el a rendelkezésünkre bocsátott kocsiban, víg énekszó töltötte azt be. A jókedv megnyilatkozása volt ez, melyet az utazás idézett elő. Énekszó mellett gyorsan repült az idő tova. Frappáns a hatás, melyet a Balaton gyakorol azokra, kik még nem látták. Feltűnnek a Balaton partján a vulkánikus képződésű kúpalakú bazalthegegyek is. Egyik-másik növendékünk ajánlkozik is, hogy ezek keletkezéséről prelegáljon. Egy balatonvidéki tanulónk veszi át most a szót és magyarázza, hogy a szemben látható kúpalakú hegy a Szt.-György, a másik a Gulácsi hegy, azután következik a széleshátú Badacsony, ahol kitünő bor terem. A háttérben hangzik el ekkor a kérdés, ez a Kisfaludytól megénekelt Badacsony? Igenlő válaszomra a Csobánc, Tátika, Szigliget után érdeklődnek. Egy halászbárka feltűnése a Balaton-tavi Halászati Részvénytársaságra terelte beszélgetésünket. E társaság a Balaton halgazdagságának értékesítése céljából keletkezett. A halászat kizárólag az ő joga. A fogott halakat héring módjára feldolgozzák és ma már exportálják is a Balkánra, tehát fontos gazdasági feladatot végez, magyarázom növendékeimnek. Az előbb említett balatonmelléki növendékünk veszi megint át a szót és a B. H. R. káros hatásáról beszél. A balatonmelléki népet, melynek a halászat igen fontos foglalkozása volt, egy igen nevezetes jövedelmi forrásától fosztotta meg e társaság. A Balaton partján elhaladva a balatoni fürdőtelepek sem kerülték ki figyelmünket. A folyton épülő villák a telepek fellendüléséről tanuskodnak, jegyzi meg egy tanulónk. De összehasonlíthatlanul nagyobb volna a

fellendülés, ha a Balaton valahol külföldön volna. A magyar ugyanis sohasem pártolja azt, ami magyar és szivesebben megy külföldre üdülni, jegyzi meg egy másik. Mielőtt a magyar tengertől elbúcsuztunk volna, még egy gyönyörű látványban volt részünk. Az esti pír a Balatonon lehetne annak a címre, melyet egy hozzáértő ez alkalommal készített volna. További útunkban a Velencei tó sem kerülte ki természetesen figyelmünket. Pusztá-Nyéken mindenki Vörösmartyra gondolt. 9 órakor értünk Kelenföldre, ahonnan villamoson mentünk Budapestre. A Ferenc József-hídon a Duna-part teljes szépségében érvényesült. Tanítványaink el vannak ragadtatva. Persze az élénkség, mely innen szállodánkig kísér, nagy hatást gyakorol növendékeinkre. $\frac{3}{4}$ 10-kor ültünk az előre megrendelt vacsorához. Vacsora után lefekszünk, hogy erőt gyűjtsünk a következő napra.

Másnap reggel $\frac{1}{2}$ 8-kor indultunk útnak. Első útunk a vásárcsarnokba vezetett. Egy hivatalnok kalauzolása mellett tekintettük meg Budapest e mintaszerű intézményét, mely mintaszerű berendezésével külföldön is jó hírnévnek örvend. A szomszédságban levő vámház megtekintése után, villamoson az országházba mentünk. A villamosról Buda teljes szépségében érvényesült. A budai nevezetes középületeket, a Pestet Budával összekötő hidakat innen mutattuk meg növendékeinknek. Az országházba érve, vezető kalauzolása mellett tekintettük meg a palota különböző részeit. A hatás, melyet az épület növendékeinkre gyakorolt, leírhatatlan. Elragadtatását egyik tanulónk ki is fejezte, mondván, 40 koronát megér már az is, hogy az országházat láthattuk. Az országház előtt lévő Andrassy-szobor is mély hatást gyakorolt növendékeinkre.

A kuria épületének megtekintése után, a Szabadságtéren keresztül a Bazilika felé indultunk. A nagyhét miatt a Bazilikában levő festészeti és szobrászati remekeket nem láthattuk ugyan, de növendékeink így is fogalmat szerezhettek a templom szépségeiről. A Bazilika megtekintése után a Lánchídon át Budára mentünk, miközben a Deák- és Széchenyi-szobrot tekintettük meg. A Lánchíd budai végére érve, a szemben levő alagút rendeltetéséről is felvilágosítottuk növendékeinket. Célja a Krisztinaváros és Viziváros összekötése. A közelben levő Lajos kútja megtekintése után, mely egy budai polgár áldozatkészségéből készült, — a szomjuságot allegorizálja — és hozzáértők állítása szerint Magyarország legjobb szobrai közé tartozik, a Halászbástyát tekintettük meg. Az architekturai remek bámulatba ejtette növendékeinket. Nem győztek eléggé betelni ama kilátással, mely innen Budapestre kínálkozott,

A Halászbástyától a királyi palotába mentünk. Természetesen nem kerülték ki figyelmünket a Mátyás-templom, a templom előtt levő Szent István-szobor, az újonnan épült pénzügyminiszterium palotája, a honvédelmi miniszterium épülete. A királyi palota elé érve, Mátyás kútjában gyönyörködtünk. Mesteri mű ez, melynek főalakja Mátyás király, mellékalakjai között ott látjuk Szép Ilonkát. Míg a királyi palota megtekintésére az engedélyt megkaptuk, a

várkert Pestre néző részét tekintettük meg. Belépésünkkor mindjárt szemünkbe ötlött Szavojai Eugén szobra, mely Zenta számára készült, de amelyet a város nem váltott ki. Ekkor királyunk vette meg. Miközben az innen kínálkozó kilátásban gyönyörködünk, felhangzott a vezető hívó szava, mire a magánlakosztályokat kivéve, az összes termeket megtekintettük. Megnéztük a tróntermet, Habsburgtermet, a fejedelmi vendégek szobáit. Különösen megragadta figyelmünket a Szent István-szoba, melynek berendezése a párisi világiállításon díjat nyert, s melynek minden egyes része magyar gvártmány. (Azt hiszem, ha azok, akik e nemű szükségleteiket Wienben szerzik be, e szobát látnák, talán e téren szintén a magyar ipart pártolnák.) A szebbnél szebb képek és műreemek között különösen két gobelin keltette fel figyelmünket. Értékük egy-egy millió korona. Az egyik a zentai csata után azt a jelenetet ábrázolja, midőn Szavoyai azt a levelet adja át a futárnak, mely a győztes csata hírért tartalmazza, a másik a töröknek Buda várából való kiűzetését ábrázolja. Lotz freskói, Benczurnak Ticián-utánzatai sem kerültek ki figyelmünket. Kiérve a királyi palotából a látottak hatása alatt állottunk, de elmélkedésre nem volt időnk, nem gondolkoztunk a fölött, hogy e kedves helyet mért keresi fel oly ritkán királyunk, mert a bőrzére kellett sietnünk, ahol $\frac{1}{2}$ l-re voltunk bejelentve. Pontosan oda is érkezünk, úgy hogy az értéktőzsdén a megnyitástól a zárlatig mindent megfigyelhettünk. Kalauzunk egy érdekes körülményre hívta fel figyelmünket. Az üzlet osztrák hitelrészvényben hirtelen élénkül. Ennek okát következőképen magyarázza a tőzsde titkára, iskolánk volt növendéke, Scherz úr. Egy arbitrageur Bécsből telefonjelentést kap, hogy ott az osztr. hitelrészvény 75 fillérral drágább mint nálunk. Erre a vételkedv e papirban emelkedik, ezzel a papir ára is. Nemsokára a wieni árat érik el, mire a további differenciális üzletkötésnek lehetősége e papirban megszűnt. Másnap a napilapokra hívtuk fel növendékeink figyelmét, melyek az osztrák hitelrészvény árhullámzását ily módon magyarázták. Az értékpapirtőzsde megtekintése után tőzsdebirósági tárgyaláson vettünk részt. A tőzsdebiróság gyakorlati jelentőségéről győződtek itt meg növendékeink. $\frac{3}{4}$ 2-kor ültünk ebédhez $\frac{1}{2}$ órai pihenés után villamosra ültünk, hogy a budai Goldberger-féle kékfestő-gyárat tekintsük meg.

Árúismereti ismereteiket gyarapították itt növendékeink. A kékfestés összes fázisaival ismerkedtek itt meg. Láttuk az egyszínű, kék szövetek festését. Rámák között kifeszített fehér szövet mozog indigóval telt medencékben fel és alá. Az ily módon való áztatás hosszabb vagy rövidebb ideig tart, aszerint amint jobb vagy durvább szövetet dolgoznak fel. A fölösleges festék eltávolítására azután mossák a szövetet, majd szárítják. Láttuk a tarka és mintázott szövetek készítését, ami mintázott rézhengerek segítségével történik. E hengerek különböző színű festékekben mozognak. A szövet ezek között elcsúszva, a henger a megfelelő mintát nyomja

a szövetre. Megtudtuk azt is, hogy egyes szövetek a megfelelő szint gőzben való szárítás után kapják meg, a gőz úgyszólván előhívja a megfelelő szint. Láttuk a szövet géppel való mérését, összehajtását, vágását és csomagolását olyképen, mint azt a gyakorlat megkívánja. Megtekintettük azt a helyiséget is ahol a rézhengerek mintái készülnek és miként sokszorosítják ezeket a hengereken. Büszkén említette kalauzunk, midőn a nyersanyag-raktárt nézegettük, hogy a gyár legközelebb a nyersanyag, azaz a félgyártmány előállítására is berendezkedik. Midőn pedig a gyár versenyképességét hoztam szóba, ugyancsak büszkén említette, hogy a gyár annyira versenyképes, hogy Amerikába és Brazíliába is van jelentékeny kivitelük. A gyár megtekintése után óránk $1/2$ 6-ot mutatott és így a hajógyár tervbevétt megtekintéséről le kellett mondanunk, mert 7 órakor a Nemzeti Színházban kellett lennünk. Igazi műélvezetben volt itt részünk. Sardou „Robespierre“-jét láttuk itt igazán elsőrangú szereposztásban. Azt hiszem, hogy az előadás soká é majd tanítványaink emlékezetében. 11 óra elmúlt, mire az előadásnak vége volt. Fáradtak voltunk. Alig értünk szállodánkba mindenki szobájába sietett. Ki kellett az aznapi fáradalmakat pihennünk, mert az első napi programmunk igen tartalmas volt.

Másnap reggel 8 órakor a városligetbe mentünk, hogy a különböző muzeumokat tekintsük meg. Az Andrássy-úton mentünk végig, hogy ennek szépségében is gyönyörködhessünk. Az Andrássy-úti köröndön a királytól ajándékozott szobrokat néztük meg, mely szobrok alkalmasak arra, hogy királyunk személye és történelmi nagyjaink iránt való tiszteletre serkentsék az ifjúságot. A városligetbe kiérve, első útunk az iparcsarnokba vezetett. A magyar bútortipar fejlettségéről szerezhettek itt tanítványaink bizonyosságot. A kiállított, szébbnél-szebb bútorok honiipar termékei. Megragadtuk az alkalmat, hogy a Kossuth-szobor pályaterméit is megnézzük, melyek az épület egy másik szárnyában voltak kiállítva és amelyek növendékeink szépérzékére hatottak fejlesztőleg.

Innen a maga nemében gyönyörű Mezőgazdasági Múzeumba mentünk. A mezőgazdasági ismeretek gyarapítására szolgáló eszközök, anyagok valóságos tárháza ez a múzeum, melyre büszkén tekinthet a magyar. Fejlődésünknek határozott tanúbizonysága ez a múzeum, mert amely országban ilyen intézmények vannak, ott kultúra is van. Nincs a Magyarországon űzött mezőgazdasági foglalkozásoknak egy ága sem, mely itt méltóan képviselve ne volna. A különböző mezőgazdasági terményeket rendszeresen csoportosítva találjuk itt. Minden egyes csoportban szép rendben elhelyezve a csoporthoz tartozó különböző fajták. Ezek termelésére vonatkozó statisztikai kimutatások graphikailag ábrázolva. E növények és különböző állati termékek racionális feldolgozására szolgáló különböző eszközök, modern felszerelések minden egyes csoportban. Más helyen a talajjavítás, csatornázás különböző módjai gyönyörűen vannak szemléltetve. A hatás, melyet a mú-

zeum tanítványainkra gyakorolt, nagyszerű volt. Nem is hagyták megjegyzés nélkül. Lehetővé kellene tenni, hogy a mezőgazdasággal foglalkozók mennél nagyobb számban tekinthessék meg e múzeumot, mert itten igen sokat tanulhatnak, jegyzi meg egyik növendékünk. Nem hiszem, hogy volna ennél szebb mezőgazdasági múzeum bárhol Európában, mondja egy másik. Válasszom csak helyeslő lehetett. Nézetem szerint határozottan kár, hogy programmunkra való tekintettel legalább még egyszer ki nem jöhettünk e múzeumba.

A Szépművészeti Múzeumban az éppen nyitva lévő régi képtárat tekintettük meg. A középkor festészeti remekeivel ismerkedtek itt meg tanulóink. Innen a Nemzeti Múzeumba mentünk, ahol a régiségtárat láttuk. A történeti ismeretek gyarapítására, nagyjaink iránt való kegyelet ápolására, igen alkalmasak voltak az itt látottak.

Délután 3 óraker a Kőbányai-úton lévő Ganz-féle vagonkészítő-telepet néztük meg. A vaggongyártás különböző fázisait rendszeres egymásutánban magyarázta meg vezetőnk, a gyár egyik mérnöke.

A nyersvas öntését néztük meg először, majd az acélöntést tekintettük meg. A vágás és egyéb műveletek elméletének magyarázása után a különböző, legmodernebbül felszerelt műhelyeken mentünk végig, melyek méreteiknél fogva valósággal bámulatba ejtették növendékeinket.

A vaggongyártással párhuzamban az ujabban mindinkább térhódító gázmotor készítését is megtekintettük. A gyár üzeméhez a hajtóerőt nagyrészen ily gázmotorok szolgáltatják. A magyar gyáripar fejlődésének fényes bizonyítéka e telep. Közel 4000 munkást foglalkoztat, akiknek hetenkint 120,000 K bért fizet. És amellet folyton fejlődik e telep. Napról-napra újabb befektetéseket eszközölnek, mert a telep mai állapotában nem tudja a keresletet már kielégíteni. Abban a tudatban távoztunk $\frac{1}{2}$ óraker e telepről, hogy a délutánt igazán hasznosan töltöttük. Szállodánkba érve, a megérdemelt vacsorához ültünk. Pihenésre időnk alig volt, mert 7 óraker az Operaházban kellett lennünk. Verdi „Troubadour“-ját néztük meg itt. Azt hiszem felesleges arról a hatásról beszélnem, melyet a díszletek és előadás tanítványainkra gyakoroltak. A könnyed zene a hatást csak fokozta. Igen szép volt az előadást követő ballet is. Előadás után sietve távoztunk lakásunkra, mert a tartalmas program kifárasztott bennünket. Pihennünk kellett, erőt gyűjteni a következő napra.

Másnap reggel első útunk a „Flóra“ gyertya- és szappangyárba vezetett. Modernül berendezett gyár, e nemben Magyarországon az első. A gyakorlatban látták tanítványaink mindazt, amit a gyertya- és szappangyártásról az iskolában tanultak. A zsiradék elszappanosítását, a szilárd stearin kiválasztását, megolvasztását, formákba öntését, a gyertyák csomagolását. A szappangyártás megtekintésénél igazolva láttuk az elméletnek a gyakor-

lattal való benső kapcsolatát. A gyártelepek közül még a „Hungária“ műtrágya- és kénsavgyárat néztük meg, mely gyártelep megtekintése tanulóinkra nézve igen tanulságos volt. A műtrágyagyártásra szolgáló különböző berendezések megtekintése után az ólomkamrákkal dolgozó kénsavgyártást, a gyártásnak minden egyes fázisát látták itt tanulóink. A kénsav segítségével előállított különböző vegyitermékek gyártásának megtekintése is igen tanulságos volt. A rézgalic, alumíniumszulfát, salétromsav, szénsav olyan termékek, melyek kénsav segítségével nyeretnek. Teljes mértékben érvényesülni látták tehát tanulóink azt a gyakorlati elvet, mely szerint valamely ipartelep annál gazdaságosabban dolgozhatik, ha mennél több olyan termék előállítására szorítkozik, amelyek a főtermékkel kapcsolatosak. Ismeretekben meggazdagodva hagytuk el ezt az igazán tanulságos telepet.

Néhány percig tartó séta után a sertésvágóhidhoz értünk. Az óramutató 12-höz közel járt ugyan, de nem akartuk a kedvező alkalmat elmulasztani, hogy a főváros ez igazán mintaszerű és európai nivón álló intézményét meg ne tekintsük. Fáradásunk nem volt hiábavaló, mert nem mindennapi látványban volt részünk. Szakszerű kalauzolás mellett gyönyörködhettünk ebben a kívánalmakat teljesen kielégítő intézményünkben. Megismerkedtünk a vágóhid 2 részének a vágópiac és világpiac rendeltetésével. Az elsőre bizonyos betegségben gyanus vidékről felkerülő állatok jutnak, melyeket feltétlenül le kell vágni. Igen érdekesen magyarázta kalauzunk ama állategészségügyi intézkedéseket, amelyek a vész továbbterjedésének meggátlása céljából foganatosítottak. Megtekintettük különböző betegségben szenvedő állatokat és az egyes betegségeket leölt állatokon. A beteg hús fertőtlenítésére szolgáló készüléket, amelynek segítségével e betegségeket előidéző különböző baktériumokat megölik, miáltal a hús ismét élvezhető lesz. Szociális szempontból igen fontos ez, mert az így fertőtlenített húst ezután városi mészárszékekben negyedárban árúsítják. Az állatok leölésére szolgáló modern berendezések megtekintése után, amelyekkel az állat levágása, megtisztítása össze-vissza néhány percig tart, a hatósági lóvágóhidat néztük meg, valamint a virsli és szafaládé gyárat. Az istállóban néhány gyönyörű, az állami méntelepekről kiselejtezett állatot találtunk; ezeknek húsa tisztább, mint a pocsoljában fetrengő sertésé, jegyzi meg vezetőnk. Néhány év és a lóhús általánosan elterjed, gyermekeink nem fognak annyira irtózni tőle, mint mi és méltán, folytatja vezetőnk a beszélgetést. Végül megnéztük a modern berendezésű gépházat és a hűtőházat, ahol a hús 3 évig is elállhat.

2 óra elmúlt, mikor villamosra szálltunk és $\frac{3}{4}$ órakerültünk vendéglőnkbe, ahol a jól megérdemelt ebédhez ültünk.

4 óra után az Iparművészeti Múzeum megtekintésére indultunk, mely azonban legnagyobb sajnálatunkra már zárva volt. Hogy egyes tanulóink óhajának eleget tegyünk a rendelkezésükre álló 2 órában megengedtük nekik, hogy rokonaikat meglátogathassák.

6 órakor már mindnyájan együtt voltunk a szállóban. Megvacsoráztunk és búcsút mondva Budapestnek, villamoson a Déli vasúthoz mentünk. 8 órakor Pillitz felügyelő úr közbenjárására rendelkezésünkre bocsátott külön kocsiban elindultunk a budai állomásra. 12 órakor értünk Kanizsára. Útközben volt időnk elmélkedésre. Ennek eredménye, hogy az az ország, melynek fővárosa Budapest, még sem lehet oly elmaradott, mint azt ellenségeink hiesztelni szeretik. Elmélkedésünkben a kanizsai állomásra érkező vonat füttye zavart meg. A hangkeverékből tisztán volt hallható a jóslat: „Ha az eddigi többé-kevésbé meddő közjogi harcok helyett erőnket gazdasági viszonyaink emelésére fordítjuk, Magyarország nemsokára a nyugati államok nivójára emelkedik majd.“

Adja Isten, hogy úgy legyen!

Balog Dezső.

IX.

Kivonat a Nagykanizsai Felső Kereskedelmi Iskola szervezeti szabályzatából.

Az intézet címe, célja, tanterve.

1. §. Az intézet címe: Nagykanizsai Felső Kereskedelmi Iskola.

2. §. Célja és rendeltetése, hogy ne csak a szűkebb lokális körre szorítkozva, hanem országos jelentőségre törekedve, hazafias és erkölcsös szellemben oly ifjakat neveljen a magyar kereskedelemnek, kik majdan mint kereskedelmi tisztviselők és mint önálló kereskedők úgy általánosan, mint szakműveltségük, valamint gyakorlati képzettségük szempontjából a kor magas fokú igényeinek megfeleljenek.

Feladata továbbá az intézetnek, hogy általános műveltség mellett a kereskedelmi ismeretek és képességek elsajátítását lehetővé tegye olyan ifjaknak is, kik nem a kereskedői, hanem mezőgazdasági vagy iparos, vagy a kereskedelmi tudományokban jártasságot feltételező más pályára készülnek és a kor gazdasági irányának megfelelően, a kereskedelmi szellemben művelteni s a kereskedelmi tudományokban képeztetni óhajtnak.

3. §. A belső szervezetet illetőleg az intézet minden tekintetben azon alapon áll, mely a három évfolyammal (alsó, középső és felső osztállyal) bíró felső kereskedelmi iskolák számára a nagym. vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszteriumnak 1895. évi augusztus hó 20-án 44,001. szám alatt kelt rendeletével részletesen kijelöltetett.

4. §. Az idézett szervezeti rendeletben körülírt tantervet, valamint e tantervnek nevezett miniszterium által később netán elrendelendő módosítását az intézet magára nézve kötelezőnek ismeri. Attól akár kötelezőkül, tekintendő tantárgyakra nézve, akár a tananyag részletes felosztását illetőleg az intézet felső helyen kieszközölendő engedély alapján csak annyiban fog eltérni, amennyiben azt fontos helyi, vagy más figyelmet érdemlő körülmények, multhatatlanul szükségessé teszik.

Semmi esetre sem engedtetik meg eltérés a hivatalos alaptervtől oly irányban, hogy akár a feldolgozandó tananyag mennyisége és foka, akár az abban kötelezőknek nyilvánított tantárgyak száma leszállítottassék.

5. §. Szervezete és tanterve alapján az intézet által érettségi bizonyítvánnyal elbocsátott ifjak a szorosabb értelemben vett kereskedői pályán kívül a tisztviselők minősítéséről szóló 1883. évi I. t.-c. értelmében több rendbeli közhivatal elnyerésére, továbbá gazdasági intézetek s a műegyetem megfelelő collégiumának látogatására is minősítve vannak és végül amennyiben az intézetbe lépésük előtt 4 közép- vagy polgári iskolai osztályt jó sikerrel végeztek, jogosítvák, hogy hadkötelezettségöknek mint egyévi önkéntesek feleljenek meg.

Fentartás, felügyelet.

6. §. A Nagykanizsai Felső Kereskedelmi Iskola fentartója a nagykanizsai izr. hitközség.

7. §. Az intézet feletti felügyeletet a nm. vallás- és közoktatásügyi, valamint a nm. kereskedelmi és közlekedésügyi miniszteriumok e végből kirendelt közegeik által gyakorolják.

A szűkebb felügyelet gyakorlása az intézetet fentartó nagykanizsai izr. hitközség előljárósága kebeléből választott iskolaszékre van bízva.

A tanulók.

20. §. Tanulókul felvétetnek az első (alsó) osztályba:

a) oly tanulók, kik a gymnasium-, reál- vagy polgári iskola 4-ik osztályát legalább elégséges sikerrel bevégezték és ezt bizonyítvánnyal igazolják.

b) a 2. és 3. (középső és felső) osztályba csak oly tanuló vétetik fel, ki az előző osztályt ugyanezen vagy vele egyenlő fokú szakiskolát legalább is elégséges sikerrel bevégezte.

E szabály alúl eltérés csak a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszteriumnál kieszközölt engedély alapján engedhető meg.

21. §. A rendes tanuló osztálya összes kötelező tárgyait köteles hallgatni, hasonlókép tartozik eljárni ama nem kötelező tantárgyak óráira, melyek hallgatására az év elején önkényt jelentkezett.

Tanév, vizsgálatok.

22. §. A tanév szeptember 1-én kezdődik és tart junius hó végeig. A tanulók szabályszerű felvétele szeptember 1—3 közt történik. Az ezen időn túl jelentkezők felvételére nézve szintén a 3. §-ban említett miniszteri rendelet irányadó.

23. §. Január 31-én a tanulóknak előmenetelüket és erkölcsi viseletüket kimutató értesítők adatnak ki, melyek a szülőknek vagy gyámoknak bemutatandók és ezeknek sajátkezű aláírásával ellátva, az új szorgalomszak első hetében az osztályfőnöknek visszaadandók.

24. §. A tanév végén tartandó vizsgálatok nyilvánosak. A felső osztályt bevégzett növendékek a kormány küldöttjei jelenlétében érettségi vizsgálatot tesznek, mely után előmenetelük szerint „jelesen felelt meg“, „jól megfelelt“, vagy „nem felelt meg“ osztályzatú bizonyítványt kapnak.

25. §. Az érettségi vizsgálat szó- és írásbeli. Az intézet igazgatója a közoktatásügyi miniszternél legalább egy hóval a vizsgálat előtt felterjeszti az írásbeli vizsgálat számára az illető tanárok által kitűzendő feladványokat.

X.

Fegyelmi szabályok

a Nagykanizsai Felső Kereskedelmi Iskola tanulói számára.

I. A tanulók kötelességei általában.

1. §. Minden tanuló köteles erkölcsös életével, illendő magaviseletével és szorgalmával úgy saját, mint az intézet becsületét megóvni. Kerülnie kell tehát mindent, mi az erkölcstelenség, neveletlenség, vagy durvaság bélyegét sütné jellemére a házi és iskolai, valamint a társadalmi életben egyaránt. Az erkölcsös élethez a vallás buzgó gyakorlata is tartozik.

2. §. Társai iránt minden tanuló barátságos, békés indulatú, előzékeny és minden tekintetben türelmes legyen, s iparkodjék minden olyast kerülni, mi az egyetértést megzavarhatná. Ha a tanuló bármely módon sértve vagy károsítva érezné magát társai által, osztálya főnökéhez forduljon; magának elégtételt vennie nem szabad.

3. §. Oly egyénnel, kiknek társasága a tanuló becsületére vagy erkölcsére káros vagy éppen veszedelmes befolyást gyakorolhatna, tilos érintkeznie. Tilos tehát a társalgás az elbocsátott vagy kizárt tanulókkal is.

4. §. A legszigorúbb büntetésre méltó az a tanuló, ki vétke gondolkodásmódja és érzületének nyilvánítása által társai erkölcsét rontja, vagy ezeket erkölcstelen cselekvésre, hazugságra, engedetlenségre csábítja.

5. §. A cél, mely a felső kereskedelmi iskola tanulói elé van tűzve, csak kitartó, megfeszített szorgalommal érhető el. A tanuló szorgalma ne csak külső legyen, s ne szorítkozzék csupán feladatai teljesítésére, hanem mélyebb kötelességérzetből eredjen s az idő s a művelődésére nyújtott eszközök lelkiismeretes felhasználásában nyilvánuljon.

6. §. Az illem és tisztesség iránti érzék minden tanulóban feltételeztetik. A társaival és más személyekkel való érintkezésben törekedjék a tanuló szerény, illendő magaviseletre, s használjon művelt emberhez méltó beszédmódot. Öltözete s egész viselete legyen egyszerű és tiszta.

7. §. A tanuló az igazgatónak s az intézet minden tanárának úgy az iskolában, mint azon kívül, engedelmisséggel és tisztelettel tartozik. Midőn a tanár a terembe lép, úgyszintén midőn távozik, valamennyi tanulónak fel kell állania.

Kötelesek a tanulók az iskolaszolga irányában is illendően viselni magukat, s ha az tisztét teljesíti, kötelesek neki engedelmeskedni.

8. §. Elváratik a tanulóktól, hogy mindenki, de különösen a helybeli tanintézetek tanárai és tanulói, hatósági és egyéb, az értelmi osztályhoz tartozó személyek iránt kellő tisztelettel és udvariassággal viselkedjenek.

9. §. A tanulók az iskolán kívül is alá vannak vetve az iskola fegyelmi hatóságának, melyet az igazgató a tanári karral együtt gyakorol.

II. A tanulók kötelességei az iskola iránt.

10. §. Minden tanuló köteles az előadásokat pontosan látogatni, a szükséges iskolai könyveket és szereket magával hozni. Oda nem tartozó dolgok, amennyiben az azokkal való foglalkozás a tanulók figyelmét az előadástól elvonná, elkoboztatnak. Tartoznak egyszersmind a tanulók iskolai szereiket, könyveiket, füzeteiket rendben és tisztán tartani.

11. §. Előre látható akadályoztatás esetében az engedély a távolmaradásra egy órára az illető tanártól, egy napra az osztályfőtől, hosszabb időre az igazgatótól kérendő, az ok a szülők, vagy azok helyettesei által írásban, vagy szóval előadatván.

12. §. A tanórák elmulasztása csak betegséggel és pedig csupán csak az orvosoknak, a szülőknek, vagy azok helyettesei, bizonyítványa alapján menthető ki. Mikor a tanuló újra iskolába jő, köteles a mulasztás okát az osztályfőnél hiteles bizonyítvánnyal igazolni. Ha a tanuló előzetes bejelentés és engedély nélkül egy hétig kimarad, az iskolából kilépettnek tekinthető, s a névsorból kitörölhető. Az órák látogatását illető kötelezettség kiterjed a nem kötelezett tantárgyakra is, melyek látogatására a tanuló az év elején jelentkezett. Az ilyen tanfolyamból való kilépés az igazgató és a szaktanár beleegyezése nélkül tilos.

13. §. Ha a tanuló valamely ragályos bajban: valóságos himlő, bárányhimlő, vörheny, kanyaró, diphteritis, szamárhurut, egyptomi szembaj, szenvedett volna, felgyógyulása után az iskolába csakis akkor léphet be ismét, ha teljes felgyógyulását és ragálymentességét kezelő orvosa által kiállított bizonyítvánnyal az igazgatónál igazolja. A szülők és helyetteseik kötelesek a tanulót az iskolától távol tartani, ha az odahaza ragályos betegségben levőkkel érintkezett. Ily esetben is a tanuló csak a fentebb említett orvosi bizonyítvány bemutatása mellett jöhet ismét az iskolába.

14. §. A szülőknek vagy helyetteseiknek egyszerűen névjegyre írott közlései nem fogadtatnak el.

15. §. A felügyelet gyakorolhatása végett tartoznak a tanulók lakásukat, annak változtatását, s azt az egyént, akinek gondviselése alatt állnak, az igazgatónak és az osztályfőnöknek bejelenteni.

16. §. Az iskolai év elején az osztályfő minden tanulónak kijelöli helyét az osztályteremben, figyelemmel a tanuló látó és hallóképességére és esetleg más alapos óhajtására. Helyet változtatni, vagy cserélni csak az osztályfő engedelmével szabad.

17. §. A tanóra kezdetét jelző csengetés után minden tanuló tartozik a terembe menni, helyét csendben elfoglalni és a tanár belépését kellő megatartással bevárni. Előadás alatt csend és figyelem követeltetik: mindennemű zavarás, ideértve a kijárást is, tiltva van. Szellemileg minden tanuló együtt dolgozzék a kikérdésnél, felelni azonban csak a kérdezettnek szabad; a súgás vagy beleszólás szigorúan tiltva van. A dolgozatokat minden tanuló önállóan készítse el; feladatot mástól leírni s általában bármilyen csempészetet elkövetni tilos.

18. §. Az egyes tanórák közti időben meg van engedve az illedelmes társalgás és mozgás; ellenben a futkározás és zajongás a legszigorúbban tiltva van. Az osztályban lévő tanulók mindenkor helyeiken tartoznak maradni, az iskolatábla befirkálása, előadáson kívül a dobogóra lépni szigorúan tiltatik.

19. §. Szintén tiltva van az intézet helyiségei előtt való álldogálás is. Órák közben az intézetből a tanulóknak csak az osztályfő engedelmével szabad távozni.

20. §. A dohányzás szigorúan tiltva van.

21. §. Az intézeti épületnek és minden tartozékának tisztaságára a tanuló is köteles ügyelni. A falak, padok és egyéb bútorok megrongálása, befirkálása fegyelmi kihágásnak és egyszerűen kártételnek tekintetik. Mindennemű kár, melyet a tanulók az iskolai szerekben vagy egyéb tárgyakban tesznek, az illetők által és ha ki nem tudódnának, az egész osztály által megtérítendő. Ha a kártevés rosszakaratból vagy pajkosságból történt, a vétkes fegyelmi büntetés alá esik.

22. §. Egyleteket művelődés céljából alapíthatnak a tanulók az igazgatóság engedélyével; az iskolán kívül álló társulatoknak azonban tagjai nem lehetnek. Színház és nyilvános multságok látogatására minden egyes alkalommal az osztályfőtől kell engedélyt kérni.

23. §. Könyvek vagy más tárgyak elárúsítása, cserélés, a szülők vagy helyetteseik engedelmével nélkül tilos; éppen úgy tiltatik az adósságcsinálás. Pénzt gyűjteni az intézet növendékei között bármilyen célra csak az igazgató engedelmével szabad.

III. Fegyelmi büntetések.

24. §. Az előző pontok tiltó szabályai ellen elkövetett tények büntetés alá esnek. Az iskolán kívüli viselkedés hasonlóképpen

a fegyelmi törvények alá tartozik; e szerint minden az iskola céljával és méltóságával ellenkező cselekmény, pl. kávéházak, korcsmák és más nyilvános helyek látogatása szigorúan fenyítetik.

25. §. A fegyelmi szabályok áthágására mérendő büntetések fokozat szerint a következők: a) megintés, illetőleg megdorgálás az illető tanár által; b) a tanulók elkülönített helyre való ültetése, illetőleg kiállítás; c) nyilvános megfeddés az osztályfő által; d) élesebb feddés az igazgató által; e) a tanulónak a tanári szék elé idézése s a kizárással való fenyegetés; f) kizárás az intézetből, melyről az iskolaszék és a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium értesítetnek.

Ezekon kívül alkalmazható a körülményekhez képest egyéb büntetés is, úgymint az iskolában való marasztalás, mely felügyelet alatt végzendő komoly szellemi munkával köttetik össze, továbbá házi fogság alá helyezés, melynek kiállta a szülő vagy gazda bizonyítványa által igazolandó.

26. §. A harmadfokú büntetésről már a szülő vagy helyetese értesítést nyer.

Tandíjmentes tanulók, kik erkölcsi viseletből kevésbé szabályszerű érdemjegyet kapnak, vagy hanyagságuk által ki nem elégitő tanulmányi előmenetelt tanusítanak, elvesztik a tandíjmentességet.

IV. Befejező megjegyzések.

27. §. Ezen törvényeknek az intézet minden növendéke alá van vetve, s alóluk senki, még a szülők sem menthetik fel őket.

28. §. Ugyancsak e törvények kötelező erejével bir minden olyan szabály és utasítás, melyet az igazgatóság, a tanári karral s az iskolaszékekkel egyetértve, esetleg később ki fog hirdetni.

29. §. A fegyelmi szabályok ezen szövege egy-egy példányban minden tanulónak kiadatik, mely példány a szülők által aláírandó és azután az osztályfőnek bemutatandó. A tanév kezdetén a fegyelmi szabályok a tanulók előtt felolvastatnak, s azok nem ismerése mentő ürügyül el nem fogadtatik.

XI.

Jelentés a Nagykanizsai felső kereskedelmi iskola „Deák Ferenc” körének évi működéséről.

A nagykanizsai felső kereskedelmi iskola Deák Ferenc önképzőköre az idén érte meg fennállásának 15-ik évét. A kör vezetője Domány Ármin tanár volt. A kör tagjai a középső és felső osztály tanulói.

Az alakuló gyűlés október 13-án volt. Domány Ármin vezető tanár röviden megjelölve a kör célját, a múlt évi csekély munkásságra hivatkozva, a tagokat nagyobb tevékenységre buzdítja. Az alapszabályok felolvasása után a tisztikar megválasztása következett. A választás eredménye: Elnök: Jellinek Miklós f. o. t., másodelnök: Spiller Gyula k. o. t. Titkár: Schwartz Jenő f. o. t., másodtitkár: Grünfeld Elek k. o. t. Főkönyvtáros: Szeidmann Leó f. o. t. Pénztáros: Darvas Lajos f. o. t. Könyvtárosok: Kertész Imre, Neufeld Pál f. o. t., Bódog Ferenc, Ring Pál k. o. t.

Összesen volt 9 rendes és 1 díszgyűlés. A kör nov. 19-én, ápr. 11-én, március 15-én és június 8-án tartott hazafias iskolai ünnepet.

Kiss József költőnk tiszteletére a kör febr. 22-én díszgyűlést tartott, hol a tanári kar is megjelent. Elsőül Szeidmann Leó f. o. t. szavalta Kiss örökszép költeményét: Jehovát, mely után Jellinek Miklós f. o. t. tartott értekezést a költőről. Ez után Schwartz Jenő f. o. t. Simon Juditot, Biró Simon k. o. t. Gedővár asszonyát szavalták el.

A nov. 19-én, Erzsébet királyné emlékezetére tartott ünnep műsora a következő volt: Hymnusz, énekelte az énekkar; Megnyitó beszéd, mondta Dr. Villányi Henrik tanár; Komor gondok borongnak át . . . énekelte az énekkar; Ünnepi beszéd, mondotta Jellinek Miklós f. o. t., Genfi áldozat, szavalta Schwartz Jenő f. o. t. Szózat, énekelte az énekkar.

Nagy lelkesedés közepette ülte meg a kör a március 15-iki ünnepet, melyen a hagyományos Hymnusz eléneklése után Biró Simon k. o. t. Petőfi Sándor Nemzeti dal-át szavalta. Utánna Balog Dezső tanár mondott ünnepi beszédet, melyet az énekkar Tavasz elmúlt című dala követett. Majd Hajós Imre f. o. t. Jakab Ódon

Március 15. című költeményét szavalta. Utolsó pont az elmaradhatatlan Szózat éneklése volt.

Az április 11-i ünnepet a Hymnusz éneklése nyitotta meg. Az ének után Frankl József f. o. t. szavalta Arany János Rendületlen című hazafias költeményét. Ezt Grünfeld Elek k. o. t. ünnepi beszéde követte, mely után Beck Ede a. o. t. szavalta Petőfi Sándor A hazáról című költeményét. Az ünnepet a Szózat éneklése zárta be.

Junius 8-án a koronázási ünnep évfordulóján szintén ünnepelt a kör. A műsor első pontja Hymnusz éneklése volt, mely után Vörösmarty Mihály Királyhymnusz című költeményének szavalata következett Fürst Endre a. o. t.-tól. Domány Ármin vezető tanár megnyitó beszéde után Jellinek Miklós f. o. t. szavalta a Főti dal-t. Vörösmarty Mihálytól. Ezután az ösztöndíjak kiosztása következett, majd az énekkar a Szózatot elénekelvén, az ünnep bevégeződött.

Ez évben az önképzőkör könyvtára oly sok művel szaporodott, hogy ezek ára a kör pénztárát teljesen kimerítette, s így a minden évben szokásos pályadíjak kifizése elmaradt. Dr. Ollop Mór ez évben is egy 10 frankos aranyat adott át e sorok írójának egy, a történelemben kiváló előmenetelű tanuló megjutalmazására. A díjat Flesch Richárd felső osztályu tanuló kapta. Fogadja a nemes adakozó ez úton is hálás köszönetünket.

Az Önképzőkör vezetője.

XII.

Az ifj. segítő egyesület pénztár- és vagyonkimutatása.

BEVÉTEL	a) Pénztári kimutatás.		KIADÁS		
	K.	f.			
Egyenleg az 1906/907. tanév végén	2314	48	Ujjonnan beszerzett könyvek	118	56
Intézeti r. tagok díjai	100	—	Könyvek bekötése	37	72
Alapító tagok díjai	60	—	Készpénzsegély	80	—
Pártoló tagok díjai	21	—	Egyenleg	3021	82
Intézetben kívüli r. tagok díjai	6	20			
A felső ker. isk. tanulók 1907/8-iki Bún Samu alapítv. K 250					
*Az 1883-ban végzett tanulók 25 évi találkozásjuk alkalmával tett Bún Samu alapítványa K 400	650	—			
Készpénzadomány	10	40			
Kamat 1907. dec. 31-ig	96	02			
	<u>3258</u>	<u>10</u>		<u>3258</u>	<u>10</u>

A pénztári készlet gyümölcsözően el van helyezve:

Az izr. hitközségnél	K 2067.69
A Pesti Magyar Kereskedelmi Banknál	„ 834.13
A Nagykanizsai Takarékpénztárnál	„ 120.—

Osszesen . K 3021.82

Domány Armin s. k. ellenőr. Bún Samu s. k. ig. elnök. Markovits Dávid s. k. pénztáros.

*Résztevők: Blühweisz Henrik, Böhm Samu, Blau Henrik, Fischl Simon, Frank Károly, Günsberger Lipót, Hirschl Lajos, Horvát Henrik, Káldor Samu, Kopp Vilmos, Sándor Arnold, László Ignác, Meider Vilmos, Radó Artur, Pálfi Sándor, Schleifer Ignác, Weiller Géza, Weisz Frigyes, Sperber Izsó, Wesel József.

b) Vagyon-kimutatás.

Készpénz-betétek		K 3021.82
Tankönyvek értéke az 1906/7. év végén	K 524.31	
Újabb beszerzések	„ 156.28	
	<u>K 680.59</u>	
10 ⁰ / ₀ leírás	„ 68.06	„ 612.53
		<u>K 3648.35</u>

XIII.

Magánvizsgálati szabályzat.

A nm. m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek 1903. évi 3640. sz. rendelete a felső kereskedelmi iskolai magánvizsgálatok szabályozása tárgyában.

A felső kereskedelmi iskolák főigazgatójának.

A felső kereskedelmi iskolai magánvizsgálatok eddigi rendszerének szigorúbb és helyesebb irányú szabályozása céljából az 1895. évi augusztus 20-án 4401. szám a. kelt rendelettel a felső kereskedelmi iskolák számára kiadott szervezetnek a magánvizsgálatokra vonatkozó 64. és 65. §§-ait, valamint az e tárgyban kibocsátott rendeleteket ezennel hatályon kívül helyezve, a jelzett szakaszok helyébe a m. kir. kereskedelemügyi miniszter ural egyetértően a következőket rendelem el:

64. §. Magánvizsgálatra bocsáthatók a felső kereskedelmi iskola alsó osztályának tárgyaiból oly egyének, a kik a polgári vagy középiskola negyedik osztályát (a latin nyelvtől eltekintve) sikerrel végezték, 17-ik életévüket betöltötték s hitelesen bizonyítják, hogy a gyakorlati életben működnek; a középső és felső osztály tárgyaiból magánvizsgálatra, illetőleg az utóbbit követő érettségi vizsgálatra, azok bocsáthatók, akik az alsó, illetőleg középső osztályt akár nyilvánosan, akár magánúton elvégezték, 18, illetőleg 19 évesek s a gyakorlati életben működnek.

Az egyes osztályok vizsgálatai rendszerint egyévi időközökben engedélyeztetnek. Felső kereskedelmi iskolából kimaradt tanulók kimaradásuk esztendejében még akkor sem kaphatnak magánvizsgálatra engedélyt, ha különben a fenti föltételeknek megfelelnek.

A magánvizsgálati engedélyért folyamodók szabályszerűen bélyegelt s a főigazgatóhoz címzett kérvényeiket minden év szeptember havában azon felső kereskedelmi iskola igazgatójánál nyújtsák be, a mely iskola állandó lakóhelyükön, vagy ahhoz legközelebb van. A kérvényhez születési, iskolai, erkölcsi és oly hatósági bizonyítványt kell mellékelni, mely a folyamodó iskolai tanulmányai óta eltöltött foglalkozását is hitelesen bizonyítja.

A kereskedelmi iskola igazgatója a beérkezett kérvényeket a tanári kar véleményes jelentésével együttesen október hó első felében terjeszti föl a főigazgatóhoz.

Ugyancsak a kérvény benyújtásakor lefizetendő a beirási és az évi tandíj, mely díjak azonban kedvezőtlen elintézés esetén a folyamodónak visszaadtnak.

A beirási és tandíjak fizetése alól senki sem menthető fel. A magánvizsgálati engedélyt nyert egyének az előadásokat nem látogathatják.

A magánvizsgálatok mindenkor a főigazgató vagy megbízottja elnöklete alatt tartatnak július havában, illetőleg a felső osztálybeli magánvizsgálatok az érettségi írásbeli vizsgálatok előtt.

Az elnök állapítja meg a vizsgálat napját is. A vizsgáló bizottság tagjai a főigazgató (vagy megbízottja), az iskola igazgatója és azon osztály tanárai, amelyből a jelölt magánvizsgálatot tesz.

A jelölttől a vizsgálat megkezdése előtt megkövetelendő személyazonosságának igazolása. A vizsgálat kiterjed az illető osztály minden rendes tantárgyára, írásbeli és szóbeli s akként tartandó meg, hogy a jelöltnek az osztály összes tanítási anyagában való jártassága kitűnjék. A dolgozatok külső alakja úgy bírálendő el mint a rendes tanulóknál.

A bizonyítványt, — amelyen feltüntetendő a vizsgálati engedély száma és kelte, s hogy magánvizsgálat alapján állíttatott ki, — nemkülönbben a vizsgálat lefolyásáról felvett jegyzőkönyvet a vizsgáló bizottság elnöke, az igazgató s az illető osztályfő írják alá. Amennyiben a főigazgató nem maga elnökölt, a jegyzőkönyv hozzá felterjesztendő.

Szeptemberben tartandó pótló vizsgálatokra, kellően indokolt esetekben, a magánvizsgázóknak is, akik a tanévvégi magánvizsgálaton igazolt betegség vagy súlyos ok miatt nem vehettek részt, a tanári kar adhat engedélyt. Ha az illető szeptemberben sem jelentkezik, vizsgálati engedélye további érvényét elveszti összes lefizetett díjaival együtt.

Vizsgálatok összevonása nem engedhető meg. Kivételes esetekben azonban és ha a jelölt előző vizsgálatát legalább is jó eredménnyel tette le, a következő osztályból főigazgatói engedéllyel már félév múlva jelentkezhetik vizsgálatra.

Különbözeti magánvizsgálat engedélyezését kérhetik azok a gyakorlati életben működő ifjak, akik a középiskola nyolcadik osztályának sikeres bevégzését igazolják, vagy érettségi vizsgálatot megfelelő sikerrel tettek.

Folyamodni olyan módozatok mellett lehet, mint a rendes magánvizsgálatért. Az első esetben az írásbeli és szóbeli különbözeti vizsgálat kiterjed a felső kereskedelmi iskola különbözeti tárgyainak mind a három évi tanítási anyagára, a mit a rendes érettségi vizsgálat követ: a középiskolai érettségi bizonyítvány alapján pedig a jelöltnek írásbeli és szóbeli érettségi vizsgálatot kell

tennie a felső kereskedelmi iskola különbözeti tárgyaiból. A többi tárgy osztályzatai a középiskolai bizonyítványból veendőek át.

65. §. A magánvizsgálati díj mind a három osztályra nézve 80—80 korona, melyből minden vizsgáló tanárt tantárgyankint egy rész, az igazgatót, mint ilyent még egy rész illet meg.

A vizsgálatnak a jelölt részéről komoly ok nélkül való megszakítása a vizsgálati díj elvesztését vonja maga után. A tandíj és beírási díj minden osztálymagánvizsgálat után, valamint a magánvizsgálat ismétlése esetén is fizetendő.

A különbözeti vizsgálatoknál tandíj nem, hanem 120 korona vizsgálati díj, illetőleg az érettségi vizsgálatért az érettségi vizsgálati szabályszerű díj fizetendő. E vizsgálati díjkból is az igazgató, amennyiben vizsgáló és a vizsgáló tanárok tantárgyankint egyenlő jutalékban részesülnek; ezentúl az igazgatót még egy rész illeti meg.

Ezen új szakaszokban megállapított szabályok 1903. év szeptember havától kezdve kötelezők.

A már tárgyalás alatt levő magánvizsgálatok ügye az eddigi szabály szerint nyerhet elintézés, valamint a már engedélyezett magánvizsgálatok is az eddigi eljárásnak megfelelően tartandók meg.

Minderről Nagyságodat tudomás és a további eljárás végett azzal a felhívással értesítem, hogy a magánvizsgálatok új szabályzatának megfelelő végrehajtásáról és szigorú ellenőrzéséről gondoskodják.

XIV.

Bún Samu igazgató szolgálati jubiléuma.

Közli: *Dr. Villányi Henrik*, tanár.

Az 1907—1908-iki tanév történetének egy kimagasló mozzanata, hogy igazgatóknak az izr. hitközség tanintézetei szolgálatában eltöltött éveinek 40-ik évfordulóját megünnepeltük.

E sorok írója a felső kereskedelmi iskolai tanárok orsz. egyesületének szakközlönyében, a „Szakoktatásban“ és a „Zala“ helybeli napilapban 1907. január havában mutatta ki, hogy Bún Samu igazgató 40 év óta működik a tanügyi pályán. A megjelent közlemény a következőkről emlékszik meg:

„Bún Samu 40 évet szolgál.

Az alkotmány visszaállításának évében Nagykanizsán is új szellem hatotta át az embereket és intézményeket egyaránt, különösen a tanintézeteket. A provizórium és az összbirodalom szellemét kellett a tanodákból, ahogy akkoriban nevezték az iskolákat, száműzni. — A felekezetek serényen hozzáálltak iskoláik magyarosításához.

A nagykanizsai izr. hitközség, bár a magyar nyelv tanításáról oly korszakban is gondoskodott, mikor a magyar még hivatalos nyelv sem volt az országban, most minden Csehországból ide szakadt tanítót nyugdíjazott és magyar tanítókat alkalmazott, kik magyar honosok voltak hazai kvalifikációval.

Abban a korszakban kapott alkalmazást Bún Samu is, aki ma az izr. hitközségtől fentartott összes tanintézetek igazgatója.

Negyven év óta szolgálja a tanügyet. Ebből a negyven nehéz évből harminckilencet (azóta 40 lett) töltött a hitközség szolgálatában. Szolgálja a tanügyet ma is, anélkül, hogy magától elvetné a gondot. Szolgálja kitartással, az apró szükségleteknek ép annyi figyelmet szentelve, mint a nagy kérdéseknek.

A tanintézetek igazgatását az iskolák volt nagynevű igazgatójától, Eichberg Adolftól vette át. A hitközség alsófokú kereskedelmi iskolájának felső kereskedelmi iskolává való fejlesztése 1890-ben már Bún Samu igazgatása alatt történt. Emellett vezeti az elemi fiú és leányiskolát és igazgatja az alsófokú kereskedelmi iskolát és a női kereskedelmi tanfolyamot is.

Adminisztracionális teendői mellett a tankönyvirodalmat is kiváló sikerrel műveli. A kettős könyvvitel tankönyve már a hatodik kiadását érte. Erejének teljében visszavonulásra nem gondol. A tanügynek szentelt 40 év csak jól eső visszapillantás rá nézve, hisz az emlékek összefoglalása alkotja az ember lelki tartalmát! És ha visszatekint a hosszú útra, melyet megfutott, ha szemét végig hordozza a világ minden tájékán alkalmazásban levő, vagy önálló kereskedelmet üző volt tanítványain, lehetetlen észre nem vennie, hogy tevékenységének emléke sok száz férfiú öntudatában él és hogy ez a legszebb emlék, melyet közhasznú tevékenységeért emel az egyivású kor oktatójának.

A hitközség iskolai szakosztálya áthatva attól a meggyőződéstől, hogy 40 éves tiszteletet parancsoló munkásságnak és a kötelesség hivatásszerű buzgó teljesítéseért meg kell adni az erkölcsi díszet, elhatározta, hogy Bún Samu jubiléuma ügyében felterjesztést tesz a vallás- és közoktatásügyi magyar kir. miniszter úrhoz és alkalmas napon megünnepli Bún Samu igazgató szolgálati éveinek 40-ik évfordulóját. Az iskolai szakosztály közbenjárását a magas tanügyi kormány is méltányolta.

A „Budapesti Közlöny“ 1908. év február hó 19-én közölte Ő felsége 1908. február 6-án kelt legmagasabb elhatározását, mely szerint a király Bún Samunak, a nagykanizsai izraelita hitközség által fenntartott felsőkereskedelmi iskola igazgatójának a tanügy terén kifejtett hosszú és buzgó működéseért a Ferencz József-rend lovagkeresztjét adományozza.

A királyi kézirat közzététele után az előljárásság megbízásából egy több tagu rendező bizottság alakult, mely a rendjel ünnepélyes átadását egy díszgyűlés keretében indítványozta. Az előljárásság az indítványt elfogadta és az ünnep rendjét megállapította.

A mozgalmat, melyet az előljárásság az ünneprendezés ügyében indított, hatóságok, testületek és magánosok nagy rokonszenvvel és örömmel fogadták. Az előljárásság, látva akciójának sikerét, csakamar kibocsátotta meghívóit a hivatalos ünnepre.

Jóval a hivatalos ünnep előtt a felső kereskedelmi iskola tanári kara a február havi tanári tanácskozmányon megbízta e sorok íróját, hogy az igazgatót a tanári kar nevében üdvözölje. Ezenfelül a tanárok díszes keretű fénykép emléklapot adtak át igazgatójuknak Domány Ármin tanár üdvözlő szavai kíséretében. Az elemi iskola tantestülete pedig március 21-én *Krámer* Lajos elnöklete alatt melegen üdvözölte igazgatóját és *Kertész* József indítványára elhatározta, hogy az igazgató tiszteletére rendezendő díszgyűlésen testületileg megjelenik és arcképét a tantestületi szobában elhelyezteti. Az ünnepelt ez óvációk mindegyikét szerető szavakkal köszönte meg.

Az ünnepet rendező bizottság a március 25-iki dátumban állapodott meg, hogy ez legyen a hivatalos ünnepnap. Egy nappal az ünnep előtt a hitközség előljárásságának 7 tagu küldött-

sége jelent meg az ünnepelt lakásán és átadta neki üdvözlő beszéd kíséretében a hitközség ajándékát. Az ünnepnapnak délelőttjén pedig *Dr. Schack Béla* kir. főigazgató a tanári tanácskozmányon meleg szavakban méltatta Bún Samu igazgató érdemeit.

Az ünnep hivatalos programja ez volt:

- I. *Elnöki megnyitó.*
- II. *Gróf Batthyány Pál* Zalavármegye főispánja átadja *Bún Samu* igazgatónak a Ferencz József-rend lovagkeresztjét.
- III. *Üdvözlő beszédek:*
 1. *Vécsey Zsigmond* polgármester.
 2. *Dr. Schack Béla* a felső keresk. isk. kir. főigazgatója.
 3. *Dr. Ruzsicska Kálmán* kir. tan., Zalam. kir. tanfelügyelője.
 4. *Dr. Neumann Ede* főrabbi az izr. hitközség nevében.
 5. *Horváth György* igazgató a r. k. főgimnázium tanári kara nevében.
 6. *Dr. Bartha Gyula* igazgató az állami polgári iskolák tanári kara nevében.
 7. *Szabó István* igazgató az áll. elemi iskolák tantestülete nevében.
 8. *Porédu Antal* igazgató az iparos tanonc-iskola tantestülete nevében.
 9. *Spiegel Szigfried* kamarai alelnök a soproni kereskedelmi és iparkamara nevében.
 10. *Unger Ullmann Elek* társulati alelnök a kereskedelmi társulat nevében.
 11. *Vidor Samuné* szül. gelsei Gutmann Hedvig egyleti elnök a nagykanizsai izr. jótékony nőegylet nevében.
 12. *Eperjesy Gábor* elnök a magántisztviselők egyesülete nevében.
 13. *Hirschfeld Rezső* az orsz. izr. tanítóegyesület nevében.
 14. *Dr. Villányi Henrik* a felső kereskedelmi iskola tanári kara nevében.
 15. *Kramer Lajos* az izr. elemi iskola tantestülete nevében.
 16. *Blankenberg Imre* az ünnepelt volt tanítványai nevében.
 17. *Jellinek Miklós* a felső keresk iskola felső osztályának tanulója az ünnepelt jelenlegi tanítványai nevében.
- IV. *Bún Samu* igazgató válasza.
- V. *Elnöki zárszó.*
- VI. *Szózat.* Éneklí a felső kereskedelmi iskola énekkara.

Március 25-én d. u. 4 órakor a városháza dísztermében folyt le az ünnep programszerűen. A szemtanúk mind elragadtatással beszélnek a jubiláris díszgyűlés lefolyásáról és el lehet mondani, hogy a hivatalos notabilitásokon, testületek és társulatok küldöttségein kívül jelen volt Nagykanizsa város társadalmának színe-java és a keret kiegészítéséül ott voltak tanintézetünk növendékei is.

A városháza dísztermének emelvényén foglaltak helyet az

ünnepeelt, azután gróf *Batthyány* Pál, Zalavármegye főispánja, *Vécsey* Zsigmond polgármester, dr. *Schack* Béla, kir. főigazgató, dr. *Ruzsicska* Kálmán, kir. tanácsos, Zalavármegye kir. tanfelügyelője, *Grünhut* Henrik, hitközségi alelnök mint a díszgyűlés elnöke, dr. *Rothschild* Jakab, az iskolai szakosztály elnöke, dr. *Neumann* Ede főrabbi és *Barta* Lajos titkár, mint a díszgyűlés jegyzője.

Az első padosorban ültek a jubiláris igazgató családtagjai, az izr. nőegylet tagjai, a tanintézetek és helybeli társulatok küldöttei. A terem szorongásig megtelt és sok vendég már nem volt elhelyezhető a rendezőség minden körültekintő gondoskodása dacára.

Grünhut Henrik, a díszgyűlést vezető elnök, a főispán megjelenése után pont 4 órakor a díszgyűlést megnyitotta. Megköszönte a főispánnak, dr. *Schack* Béla kir. főigazgatónak és dr. *Ruzsicska* Kálmán kir. tanácsos, tanfelügyelőnek, hogy a díszgyűlésen megjelenni szívesek voltak. Ezután 5 tagu küldöttség ment Bún Samu igazgatóért, aki zajos éljenzés és sűrű tapsok között fellépett az elnöki emelvényre. A közönség felállással üdvözölte a jubilánst és a főispánt. Miután Bún Samu a főispán jobbjára mellett elhelyezkedett, ő méltósága felállt és a következő beszédet intézte a díszgyűléshez és a kiténtetethez:

Tisztelt díszgyűlés!

A most elhangzott megnyitóból már hitközségi keretben is méltóztattak arról értesülni, hogy ő felsége apostoli királyunk, a nagykanizsai izraelita felső kereskedelmi iskola igazgatójának, Bún Samu úrnak, a Ferenc József-rend lovagkeresztjét adományozta.

Szívesen fogadtam a nagykanizsai izr. hitközség meghívását s készséggel jöttem el, hogy a kiténtetés jelvényét személyesen adjam át igazgató úrnak.

Támogatta készségemet a királyi kegy iránti hódolatom; nemkülönben a feletti örömem, hogy ezen kegyes kiténtetés vármegyém tanügyének egyik buzgó, derék munkását érte.

De személyesen öhajtottam kifejezést adni köszönetemnek azért a lelkes áldozatkészségért, mellyel a nagykanizsai izr. hitközség kulturális intézményeit fejleszteni törekedett.

Végül pedig tanúságot kívántam tenni azon szilárd meggyőződésemmel, hogy a magyar közélet tiszta fényében csak úgy ragyoghat, ha mi egymást nem a mindennapi küzdelmek subjectív benyomásai szerint, hanem aszerint mérlegeljük, ki mennyi erkölcsi tartalmat tesz életébe.

Nincs több mondani valóm! Bún Samu úrnak negyvenéves pályája a legékezzelőbb beszéd.

Midőn a Ferenc József-rend lovagkeresztjét igazgató úr keblére feltűzöm, azt hiszem saját szíve is úgy érzi, hogy érdemes volt átélni ezt az életet, melynek alkonyán Önt a fejedelem, a társadalom, hitközség és pályatársainak becsülete kíséri.

Viselje soká és boldogul! (Viharos éljenzés.)

Ezután a szebbnél szebben felépített beszédek egész sorozata következett. E helyen a helyszüke miatt és azért, mivel mindegyik beszédnek szövege megszerezhető nem volt, csak egy-egy alapeszmét közölhetünk.

Vécsey Zsigmond polgármester a város közönsége nevében üdvözölte az ünnepeket.

Dr. *Schack* Béla, kir. főigazgató 40 magyar felső keresk. iskola és a miniszteri szakosztály nevében üdvözölte Bún Samut, aki a keresk. szakoktatást már szervezte és rendszeresítette, mikor az még bölcsőjében volt. Csendben munkálkodott 40 esztendeig és most ez a kitüntetés nemcsak egy embernek, hanem az egész kereskedelmi oktatásnak megjutalmazása.

Dr. *Ruzsicska* Kálmán, kir. tanácsos, tanfelügyelő megemlékezett arról, hogy 24 évig együtt működött Bún Samuval a nagykanizsai izr. hitközség kulturális intézményeinek szervezésében és kívánja, hogy a jubiláns az erkölcsi elismerés keresztjét még soká viselhesse.

Dr. *Neumann* Ede főrabbi az izr. hitközség nevében méltányolta igazgatónk 4 évtizedes komoly, céltudatos munkáját és ennek nevelő hatását az ifjuságra.

Horváth György, a kath. főgymnázium nevében üdvözölte az igazgatót és megemlékezett a fennálló jó kartársi viszonyról is.

Dr. *Bartha* Gyula, az állami polgári iskolák igazgatója, örömének ad kifejezést, hogy a kitüntetés egy pályatársat ért, akinek 40 éves munkáját, az emberszeretet és türelem eredményét ő mint tanfériu méltányolni és átérezni tudja.

Szabó István az állami elemi iskolák tantestületei nevében üdvözli Bún Samut és megemlékszik arról, hogy az intézet, melynek élén Bún Samu áll, vezetése alatt virágzott fel.

Porédus Antal az iparos-tanonciskola tantestülete nevében üdvözli az igazgatót, akinek ernyedetlen kitartását dicséri.

Spiegel Szigfried, a soproni ker. kereskedelmi és iparkamara alelnöke felemlíti, hogy az országban nincs város, melyben a kanizsai keresk. iskola egy-egy volt tanítványával ne találkoznék. Ezek diszei a magyar kereskedelemnek és ebben Bún Samunak van nagy érdeme.

Unger *Ullmann* Elek, a nagykanizsai keresk. társulat nevében üdvözli igazgatót és kívánja, hogy még számos derék kereskedőt neveljen az országnak.

Vidor Samuné, az izr. jót. nőegylet elnöke ennek az egyesületnek nevében fejezi ki szerencsekívánatait.

Eperjessy Gábor, a magántisztviselők egyesületének elnöke az önzetlen ember mintaképét látja Bún Samu igazgatóban.

Hirschfeld Rezső, az országos izralita tanítóegyesület nevében üdvözli az igazgatót. Az ország tanítói a kitüntetésen való általános örömben osztozkodnak.

Dr. *Villányi* Henrik, a felső kereskedelmi iskola tantestülete nevében üdvözli igazgatót. Megemlékszik csendes, de eredménydús

munkásságáról és kéri, ne tekintse a mai ünnepet működése zárókövének, hanem élvezze a közelismerés tudatát továbbra is, míg csak örömet talál benne.

Krámer Lajos, mint a nagykanizsai izr. elemi iskola képviselője, mint pályatárs mindenkor szemtanuja volt annak, hogy az ünnepeltet semmiféle akadály gondos munkájában fel nem tartóztatta. A hü és odaadó kötelesség teljesítése volt az igazgatónak mindenkor vezérelve.

Blankenberg Imre, kereskedő, a volt tanítványok nevében megköszönte volt igazgatójának a szeretettel és kitartással párosult oktatást.

Jellinek Miklós, a jelenlegi tanítványok nevében mond köszönetet igazgatójának és bejelenti, hogy hálájuk halvány jelül a tanítványok Bún Samu nevére alapítványt tettek.

Bún Samu, a távozó főispánhoz fordulva, öméltóságának megjelenéseért hálás köszönetet mondott, az üdvözlőknek pedig a következő beszéddel köszönte meg a megtisztelést:

„Tekintetes Polgármester Úr!

Mélyen tisztelt hölgyeim és uraim!

A rokonszenv és elismerés oly sok és megható jele, melyet a mai, rám nézve örökké emlékezetes napon tapasztaltam, annyira hatotta meg lelkemet, a visszaemlékezések és érzelmek áradata annyira tölti el egész valómat, hogy képtelen volnék a most elhangzott, engem oly nagymértékben megtisztelő, szebbnél szebb üdvözlésekre méltóan felelni, ha a szónoki művészet tökélyével rendelkezném is.

Ámde egész életemben a csendes munkálkodás embere voltam, az ékesszólás isteni adománya nem adatott meg nekem. Bocsánatot kérek tehát, ha azokra a gyönyörű beszédekre, melyekkel 40 éves tanári és 25 éves igazgatói működésemet annyi jóindulattal méltatni kegyeskedtek, talán nem találom meg e percben a méltó keretet érzelmeim kifejezésére.

Mindenekelőtt hálás köszönetet mondok felettes hatóságomnak, *Dr. Schack Béla* kir. főigazgató úrnak és *Dr. Ruzsicska Kálmán* kir. tanácsos, tanfelügyelő úrnak szives üdvözlésükért és azért, hogy személyes megjelenésükkel engem kitüntetni kegyeskedtek.

Ők voltak azok, kik a vezetésem alatt álló iskolák és saját személyem iránti jóindulatukkal, kitartásra buzdítottak, gyenge erőmet fokozták. Igaz büszkeséggel tölt el, hogy szerény, de becsületes munkálkodásommal megelégedésüket, elismerésüket kiérdemelnem sikerült. Ennek érdeme azonban nagy részben őket illeti, mert ők voltak, kiknek ragyogó egyénisége mindig vezércsillagként lebegett szemem előtt, kiknek példáját követni, hozzájuk hasonló lenni, ambicióm volt és lesz.

Mélyen köszönetet mondok a nagykanizsai izr. hitközség előjáróságának, különösen annak iskolai szakosztályának, élükön báró *Gutmann* Vilmos előjárósági s *Dr. Rothschild* Jakab iskola-

széki elnökkel, kik szerény működésemet méltónak találták arra, hogy a magas kormány útján ő Felsege a király szemét reám irányítsák. Mert a kitüntetést én nem kerestem, viszont hitközségem kívánsága elől kitérni nem volt okom.

Köszönet főt. Dr. *Neumann* Ede, főrabbi úrnak, ki a hitközség jó kívánságait oly ékes szavakban tolmácsolta.

Mint szegény, fiatal néptanító kezdtem meg 40 évvel ezelőtt helybeli működésemet és most mint öszbeborult férfinak az isteni gondviselés jóvoltából megadatott nekem, hogy a tanulók százaira tekinthetek vissza, kik a vezetésem alatti felsőbb fokú tanintézetben nyervén kiképzést, részint mint önálló, szakképzett hazafias kereskedők, részint mint elsőrendű hazai és külföldi kereskedelmi és ipari vállalatok vezető emberei hasznos szolgálatokat tesznek hazánknak, dicsőséget szereztek iskolánknak.

Azért hála és köszönet a nagykanizsai izr. hitközségnek, mely megadta a módot szerény képességeim kifejtésére, komoly törekvésem érvényesítésére.

Hivataloskodásomnak egyik főfeladatának tekintetem mindig a vezetésem alatti iskolák és a *város többi iskolái közti* jó egyetértés, kartársi viszony művelését s megerősítését. És amint az ő örömeikből bánatukból mi mindig kivettük részünket, úgy cselekedtek ők velem szemben a mai napon; fogadják ezért meleg köszönetemet.

Köszönetet mondok a helybeli *izr. nőegyletnek*, melynek itt megjelent tagjai, élén a jótékonyság terén soha el nem lankadó *Vidor* Samuné urnővel, e diszes gyülekezetnek igazi zománcát adja, annak az egyesületnek, melynek évről-évre fokozódó, áldozatkészségét a vezetésem alatt levő leányiskola oly nagy mértékben élvezi.

Szívem egyik leggyengédebb húrját rezzengette meg *Blankenberg* Imre úr, ki volt tanítványaim nevében volt szíves köszönteni. Visszaidézte lelkemben tanárkodásom legelső korszakát, fiatal koromat, azt a kort, melyre annyi örömmel visszaemlékszünk. Beszéde alatt felvonulni láttam volt tanítványaim 1000 főnyi seregét, azt a sereget, mely hazánk közgazdaságának a világversenyben őt megillető helyet kivívni van hivatva. Látva őket, megelégedéssel és megnyugvással tekintek vissza befutott pályámra és nyugodt lélekkel mondhatom: megtettem kötelességemet, nem éltem hiába!

Örömmel hallgattam *jelenlegi tanítványaim* szónokát. Vegyének ezek példát elődjekről, kiknek nagy része dicsőséget szerzett az iskolának. Ne tévesszék soha szem elől, amire minden nap tanítjuk, hogy majdan az iskolából kikerülve, bármely téren működjenek, a munkásság és szorgalom, a becsületesség és tisztesség elvei vezéreljék őket. Egész tudásukat, testi erejüket a haza szolgálatába állítsák, mert: a haza mindenekelőtt!

És most hozzátok fordulok, *szűkebb értelemben vett kedves kartársaim*, szeretett barátaim, kiket talán első sorban kellett volna

megemlítenem, mert a babért, melyet felséges királyom és polgártársaim nekem ma nyújtanak, nagy részben nektek köszönöm, kik 10, 20 sőt ennél is több év óta hű munkatársakként álltok oldalomon, gyenge erőmet buzgó közreműködéstelekkel támogatátok.

Az engem ért kitüntetés nektek is szól tehát, kik közös munkánkból hűségesen vettétek ki részeteket. Kérlek benneteket, tartsátok meg támogatástokat, szereteteket továbbra is. Szolgáljuk továbbra is odaadással s lelkesedéssel azt az ügyet, melyet életünk feladatává választottunk: a népnevelés szent ügyét. Legyünk továbbra is azon, hogy a hazának testileg, szellemileg erős, hű, hazafias polgárokat neveljünk!

Nehéz, gyakran lemondással, sőt nélkülözésekkel jár a mi hivatásunk, de merítsünk erőt és kitartást abból a tudatból, hogy munkánk gyümölcsét a nép milliói élvezik, hogy amit teszünk, azt Istenért és a hazáért tesszük.

Szives üdvözlétükért még hálás köszönetet mondok: a *Soproni Kerületi Keresked. és Iparkamarának*, a *Nagykanizsai Kereskedők Társulatának*, a *Magántisztviselők Egyesületének*, az *Iffusági Önképzőkörnek* és az *Orsz. Izr. Tanítóegyesületnek*, a melyek mindnyájához működésem számos, benső szálai fűznek.

Végül hálát rebegő szívvel hozzád fohászokodom, Uram, Istenem! ki érdem engedted a mai örömteljes napot. Adj erőt és kitartást hátralevő munkám befejezéséhez, hogy míg eröm engedi, méltóan és akaratod szerint teljesítsem a feladatot, melyet elem szabtal, a te dicsőségedre, hazám üdvére!"

Az ünnep estéjén 165 terítékű társasvacsera volt, melyen mintegy huszonkét pohárköszöntőt mondtak.

Grünhut Henrik, hitközségi alelnök, a királyra, dr. *Rothschild* Jakab, az iskolai szakosztály elnöke *Bún Samura* és családjára, hasonlóképp Dr. *Fried* Ödön, *Rapoch* Gyula, *Domány* Ármin és Dr. *Hajdu* Gyula az ünnepeltre, Dr. *Ruzsicska* Kálmán, kir. tanácsos tanfelügyelő báró *Gutmann* Vilmosra, a hitközség elnökére és *Vécsey* Zsigmond polármesterre, Dr. *Szabó* Zsigmond a főispánra, Dr. *Neumann* Ede főrabbi Dr. *Schack* Béla főigazgatóra és Dr. *Ruzsicska* Kálmán kir. tanfelügyelőre, *Heltai* József *Vécsey* Zsigmond polgármesterre és a városi tanácsra, Dr. *Schack* Béla főigazgató a kanizsai nőkre, *Bún Samu* az izr. iskolák tantestületeire, Dr. *Rosenberg* Mór a városban fennálló iskolák küldöttsegeire, Dr. *Pillitz* Soma a felső keresk. iskola tantestületére, *Csóti* Márk kegyesr. tanár a város felvirágoztatására, Dr. *Havas* Hugó *Grünhut* Henrikre, a hitközség alelnökére, *Szabó* Adolf, székelyővárosi felső keresk. iskolai tanár az előjáróságra, Dr. *Villányi* Henrik a keresk. szakoktatást előmozdító összes tényezőkre és Dr. *Schack* Bélára, *Barta* Lajos, hitk. titkár a hitközség összes tagjaira, *Bún* József a Leszámitoló és Pénzváltó bank főtisztviselője az iskolai szakosztályra, *Szalay* Sándor, a „Zala“ főszerkesztője az egyenlőség, testvériség és szabadság eszméire.

Igy végződött ez az iskolánk történetében emlékezetes nap. Egy tanügyi férfit hivatása zajtalan teljesítése közben kiléphetett a dolgozószobája és a tanterem megszokott légköréből és megjelenhetett egy fényes gyülekezésben, hogy hatóságok és testületek üdvözlését fogadhassa. És a társadalom színe-java sietett az üdvözlőkhöz csatlakozni. Az ünneplés ez impozáns megnyilatkozása közvetve intézetünkek is szólt. A tantestület ezért hálával emlékezik meg mindazokról, kik e lélekemelő ünnepet rendezték és annak ünnepiességéhez hozzájárultak.

XV.

Érdemsorozat.

Alsó osztály.

Osztályfő: MARKOVITS DÁVID.

A tanuló neve	Hittan	Magyar ny.	Német ny.	Francia ny.	Földrajz	Történet	Mennyiségt.	Fizika	Ker. számt.	Irod. munk.	Ker. levelez.	Ker. isme	Szépíráás	Gyorsíráás	Írásh. följ. k. alak	Magaviselet
Beck Ede	3	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	-	2	2
Bedő József.	2	2	3	3	2	2	2	2	3	2	3	1	1	-	1	1
Belloni József	2	3	3	3	4	3	3	4	3	3	3	3	3	-	2	2
Berényi László	2	3	4	4	3	3	4	4	4	3	4	4	3	-	2	2
5 Biach Imre	3	3	3	3	2	3	3	2	3	3	3	2	3	-	2	2
Bók Endre	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	-	3	1
Böhm Imre	2	2	3	2	1	2	3	2	3	2	3	2	2	-	1	1
Engel Ármin	1	1	2	2	2	1	2	1	2	2	2	1	3	-	2	1
Erős József	2	3	3	3	3	3	2	3	2	2	3	3	2	-	2	1
10 Fikly Kálmán	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	-	2	2
Fischer Ernő	1	2	3	2	2	1	3	2	3	3	3	1	3	1	2	1
Fürst Endre	1	2	2	1	3	2	3	3	3	2	2	2	2	1	1	1
Goldring Jenő	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	-	2	1
Goldstein Sándor	2	3	4	3	2	3	3	3	3	2	3	3	2	2	1	1
15 Gróf Lajos	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	3	2	3	-	2	1
Guttentag Imre	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	-	3	1
Günsberger Ferenc	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	3	2	-	2	2
Handelsmann Ferenc	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2	2
Jirovec János	2	3	3	3	3	3	4	3	4	3	3	3	3	-	2	2
20 Káloud József	2	2	2	2	1	2	2	2	3	3	2	1	3	-	1	1
Kálmán Zoltán	3	4	4	3	4	3	3	4	4	3	4	3	3	-	2	2
Korein Sándor	2	3	3	3	2	2	3	2	2	3	2	2	3	1	2	1
Ködbaum István	1	2	2	2	2	1	2	2	2	1	2	2	2	-	1	1
Kramer Imre	2	3	3	3	3	2	3	3	3	3	2	2	2	2	2	1
25 Leitner Károly	2	3	3	3	3	2	3	3	3	3	3	2	3	-	2	1
Lőrinc Gyula	1	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	1	-	2	1
Nagy István	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Pollermann János	1	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	-	1	1

A tanuló neve		Hittan	Magyar ny.	Német ny.	Francia ny.	Földrajz	Történet	Mennyiségt.	Fizika	Ker. számt.	Irod. munk.	Ker. levelez.	Ker. isme	Szépíráás	Gyorsíráás	Írásh. díjig. k. alak	Magaviselet
	Pillitz Ernő	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	3	-	2	2
30	Reichenfeld Jenő	3	4	4	3	4	4	3	4	3	3	3	3	2	3	3	2
	Rosenberg Hugó	2	2	1	1	1	2	1	2	2	3	2	3	2	-	1	1
	Rozgonyi Lajos	2	3	3	4	3	4	3	3	3	3	3	3	3	-	2	1
	Stern Henrik	2	3	2	3	3	2	4	3	3	2	2	3	2	-	2	1
	Schütz Béla	3	3	4	3	4	3	3	3	3	3	3	3	1	-	3	2
35	Schwarz Imre	2	3	3	4	2	3	3	3	3	2	3	3	3	-	3	2
	Szabó Imre	2	3	2	3	3	2	2	2	3	3	2	1	3	-	2	1
	Szegő János	2	3	3	3	2	2	3	3	3	3	3	2	2	3	3	2
	Ugor Ferenc	1	3	4	3	3	3	3	3	3	2	3	3	2	-	1	1
	Viola Lajos	3	2	3	3	3	2	3	3	3	3	3	3	3	-	2	1
40	Závody János	2	3	3	3	2	2	2	3	2	3	3	1	3	-	3	1

Vizsgálatlan maradt: Döri Zsigmond.

Középső osztály.

Osztályfő: Dr. VILLÁNYI HENRIK.

A tanuló neve	Hittan	Magyar ny.	Német ny.	Francia ny.	Földrajz	Történet	Mennyiségt.	Ker. számt.	Irod. munk.	Könyvvitel	Ker. level.	Közzg. ism.	Jogi ism.	Vegy. áruis.	Gyorsírás	Írásh. díjg. k. alak.	Magaviselet
Beck Károly	1	2	3	2	2	1	2	3	2	2	2	2	3	2	1	2	1
Beck Sándor	3	3	3	3	3	2	3	3	3	3	3	3	2	3	-	2	2
Biró Simon	3	3	3	3	3	4	3	3	3	3	3	3	3	4	-	1	2
Bodó Rezső	2	4	1	1	3	3	3	3	3	3	2	3	3	3	-	3	2
5 Bódog Ferenc	2	3	4	3	3	3	3	3	3	2	3	3	2	3	2	2	1
Böhm Vilmos	3	3	3	3	4	3	3	3	3	3	3	3	3	3	-	2	2
Francsics Zs. József	1	3	3	3	3	2	3	3	3	3	3	3	3	3	-	2	1
Freud Károly	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	3	-	2	2
Guttman Imre	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2	2	2
10 Grünfeld Elek	1	1	3	3	2	1	3	3	2	2	2	2	2	2	-	3	1
Hamburg Róbert	2	3	3	3	3	2	3	3	2	3	3	3	3	3	-	1	1
Hamburg Sándor	3	3	3	3	3	2	3	3	3	3	2	3	3	-	3	1	
Hoffmann Sándor	1	2	3	3	2	2	3	2	3	2	3	2	3	2	-	2	2
Hudi József	1	3	4	3	4	3	3	3	3	3	3	3	3	3	-	1	2
15 Kalmár Hugó	2	3	1	1	3	3	3	3	3	3	2	3	3	-	2	2	
Keller István	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	-	3	2	
Kertész Jenő	2	3	3	3	3	2	2	2	2	1	3	2	2	3	-	1	2
Korein Sándor	3	3	4	3	3	3	3	3	4	3	3	3	3	-	2	2	
Krausz Jenő	1	1	3	2	2	1	2	2	1	2	2	1	2	1	2	1	1
20 Lustig József	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	3	-	3	2
Melcer Jenő	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	3	3	-	3	1	
Mischon Béla	1	3	3	3	3	3	4	4	3	3	3	3	3	-	2	1	
Neumann Károly	2	3	2	3	2	2	3	3	3	2	2	2	3	2	-	3	2
Pollák Árpád	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-	1	1
25 Révész János	3	3	3	4	3	3	4	3	3	3	3	3	3	3	-	2	2
Ring Pál	1	2	2	2	1	1	2	2	2	1	2	1	1	1	-	1	1
Rosenberg Emil	2	3	2	3	3	2	3	3	3	3	3	3	2	3	-	3	1
Rosenthal Gyula	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	-	3	2	
Schultheisz István	1	3	3	4	2	3	4	3	3	3	3	3	3	-	3	1	
30 Schulcz Oszkár	3	3	3	3	3	3	3	3	2	3	3	3	3	-	1	2	
Singer Sándor	2	3	3	3	3	3	3	3	3	2	3	3	3	-	3	2	
Somlyó Ödön	3	3	3	3	4	3	3	3	3	3	4	3	3	-	2	2	
Spiller Gyula	1	1	2	2	1	1	2	2	1	1	1	1	1	-	1	2	
Stern László	2	4	3	3	4	3	3	3	3	3	3	3	3	-	3	2	

A tanuló neve																	
	Hittan	Magyar ny.	Német ny.	Francia ny.	Földrajz	Történel	Mennyiségl.	Kar. számít.	Irod. munk.	Könyvtel	Ker. leve.	Közg. ism.	Jogi ism.	Vegyt. átuís.	Gyorsírás	Írásh. ill. k. a. l.	Magyar selet
35 Strasser József	2	3	4	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	4	-	3	1
Szeidmann Ernő	1	1	2	2	2	1	2	2	2	1	2	2	2	1	2	2	2
Szerb Ernő	1	3	3	3	3	2	3	3	3	3	3	3	3	3	-	3	2
Varga Lajos	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	-	2	1
Weisz Ignác	2	3	3	4	2	3	4	3	3	3	3	3	3	3	-	2	1

Felső osztály.

Osztályfő: DOMÁNY ÁRMIN.

Báder Béla	10 Kertész Imre
Darvas Lajos	Kisfaludi Rezső
Flesch Richárd	Neufeld Lipót
Frankl József	Ország József
5 Háfner Izidor	Rosenberg Elek
Hajós Imre	15 Schlesinger Vilmos
Hódos János	Schwartz Jenő
Jellinek Miklós	Sonnenschein Rezső
Kerekes József	Szeidmann Leó

Az érdemjegyek magyarázata.

Érdem- jegy	Erkölcsei viseletből	Előmenetelből
1	jó	jeles
2	szabályszerű	jó
3	kev. szabályszerű	elégséges
4	rossz	elégtelen

XVI.

Az 1907/8. tanévben végzett tanulók
alkalmazási helye.

A tanuló neve	A cég neve	Lakóhelye
Armuth Dezső	Csurgói Takarékp. r. t.	Csurgó
Biró István	Herbacsek J.	Ujpest
Bichler Sándor	Alsólendvai Takarékp.	Alsólendva
Böhm Endre	Nagyatádi Takarékp.	Nagyatád
5 Fleischhacker Imre	Mercurbank	Bécs
Grünfeld Jenő	Gutmann S. H.	Nagykanizsa
Herrnfeld Albert	Meghalt	
Kaufman(Kozma)B.	M. Ker. Részvénytárs.	Budapest
Kelemen Ernő	Kohn és Löw	Bécs
10 Koschuth Samu	Deutsch' Söhne	Varasd
Krausz Gyula	„Union“ gőzmalom r. t.	Eszék
Milhofer Hugó	Közp. Ker. és Iparbank	Budapest
Nyitrai Imre	Blau M. Fiai	Nagykanizsa
Österreicher József	Grünhut Fülöp Fiai	Nagykanizsa
15 Pentz Gyula	„Patria“ pótkávégyár	Nagykanizsa
Phillipszky Péter	Lengyeltóti Takarékp.	Lengyeltóti
Pollák Leó	Fürst Jakab Fiai	Budapest
Propper Ernő	Gálszécsi Takarékpénztár	Gálszécs
Reichenfeld Soma	Hermann & Cronheim	Plauen i/V.
20 Révész Pál	Munkásbiztosító Pénztár	Nagykanizsa
Rosenberg Jakab	Sartori Oszkár	Nagykanizsa
Scherz Jenő	Braun és Fleischmann	Budapest
Scheiber László	Könyves Kálmán könyvk.	Budapest
Schiller József	Zerkowitz Zs. és Társa	Nagykanizsa
25 Somlyó József	Hajduböszörményi Tkrp.	Hajduböszörm.
Silberstein József	Ismeretlen	
Villányi István	Szövőipari tanfolyam	Brünn
Weltner Simon	Kremsier Károly	Barcs

XVII.

Jelentés az 1907/8-iki tanévben megtartott érettségi vizsgálatokról.

A május 28- és 29-én megtartott osztályvizsga alapján a felső osztály 18 tanulója közül kettő folyó évi szeptember hóban teendő javító vizsgálatra utasított. Írásbeli vizsgálatra bocsáttatott tehát 16 tanuló, kik a június 1., 2., 3., 4. és 9. napjain megtartott írásbeli érettségi vizsgálatokra mind megjelentek.

A tanári kar által felterjesztett tételék közül kir. főigazgató úr a következőket jelölte ki.

Magyar nyelv.

Hazánk földrajzi fekvésének hatása kereskedelmünkre.
Eredmény: 3 jeles, 2 jó, 11 elégséges.

Könyvvitel.

A nagykanizsai Franz L. és Fiai cég gőzmalma 1907. dec. 1-én következő mérleggel részvénytársasággá alakul át:

Aktiva	Passziva
Buza K 26,430.—	Hitelezők . . . K 18,320.—
Örlemények . . „ 75,930.—	Elfodagványok „ 26,180.—
Adósok „ 26,400.—	Váltók át. kam. „ 170.—
Küldvények . . „ 16,350.—	Tiszta vagyón „ 215,440.—
Épület „ 50,000.—	
Berendezés . . „ 65,000.—	
K 260,110.—	K 260,110.—

A részvénytársaságot megalakítják 1000 darab 500 koronás részvénnyel. Ezekből Franz L. és Fiai 400 darabot kapnak, a többi részvény névértékét a részvényesek befizetik.

- Dec. 10. Kifizetik a Franz cég követelésének fennmaradt részét.
 „ 12. Elhelyeznek a Pesti Magyar Keresked. Banknál Nagykanizsán 200,000 koronát.
 „ 15. Érkezik Nyári Pétertől, Siófok, 2 vagon búza à 19.— K pr. q, melyért neki 4/h. elfogadványukat küldik.
 „ 18. Kiss János helyben, vesz 4/h. elfogadványára 2570 K értékű lisztet.
 „ 20. Átutalják Molnár Károly, Versec, követelését, 5380 K a Pesti Magyar Keresked. Bankhoz.
 „ 24. Leszámítottatják Kiss János váltóját 6%-al.
 „ 28. Farkas Pál, Kaposvár, fizet számlájára Pesti Magyar Keresked. Banknál 4000 koronát.
 „ 31. Vettek búzát készpénzen 26,500 koronáért, 18,070 korona értékű búzát felőröltek és eladtak őrleményeket hitelbe 29,500, készpénzen 5420 és váltóra 2520 koronáért.
 „ 31. Üzleti költség volt 3560 korona.

Z á r á s. A búzakészlet értéke K 56320.—
 az őrlemények „ „ 64050.—

A Pesti Magyar Keresked. Bank 5% kamatot számít pro és kontra és $\frac{1}{8}\%$ jutalékot (retrograd mód).

A berendezés értékéből 2% leírnak, a váltók passzív átmeneti kamategyenlege K 150.—

A márc. 10-én megtartott közgyűlés határozata értelmében a tiszta nyereség 10%-át tartalékalapra, 10% igazgatósági és tisztviselői jutaléokra, 60% osztalék, 20% a jövő évi veszteség és nyereség-számla javára irandó.

Közvetlen főkönyvezés.

Eredmény: 8 jó, 7 elégséges, 1 elégtelen.

Magyar kereskedelmi levelezés.

1. Erdős Sándor, Zombor, V/10 megkérdezi Josef Engel regensburgi céget, mily feltételekkel volna hajlandó 1 vagon szerbiai szilvára részes-ügyletet kötni. A vételt Zombor, az eladást Regensburg teljesítené.

2. Regensburg V/14 közli feltételeit: jutalékot kölcsönösen nem számítanak, folyószámlán pro és kontra 6% és a tényleges költségek. A vételár felét intézteti R.-ra.

3. Zombor V/18 értesíti R.-ot, hogy küld S. és W. Hoffmann szállító cég közvetítésével részes számlára vett 1 vagon 112 zsák bruttó 10248 kgr. 1907. szilvát. A vételszámla összegét M 3162.60, ennek felét M 1581.30 intézte R.-ra per 3 hó, rendkívényes Magyar Leszámítoló és Pénzváltó Bank, Berlinbe telepítve. Csatolja a váltót elfogadás és telepes kijelölése végett.

4. R. V/30 értesíti Z.-t, hogy az áru jókarban megérkezett. Az intézvényt elfogadta s a „Deutsche Handelsbank“-nál Berlinbe telepítve visszaküldi.

Eredmény: 3 jeles, 5 jó, 8 elégséges.

Német nyelv és német levelezés.

a) Zu welchem Zwecke studieren wir Volkswirtschaft?

b) 1. Vuk M. Fiai budapesti fakereskedő cég VI/3. megbizta Gebrüder Gondrand fiumei szállítmányozó céget, hogy a címére küldött 2 waggon dongát Enrico Pozzi genovai cégnek hajón, költségmentesen továbbítsa.

2. Fiume VI/12. teljesíti a megbizást, a dongát a Lloyd társulat Kaiser hajóján, kapitány Josef Schmitt, továbbították. Költségeik: Fuvardíj K 178.—, biztosítás K 18·50, átvétel és hajóra adás költsége K 22·50, kisebb költség K 4·60, jutalék K 17·42. Ezek összegével V^a. pr. ma a megbizó cég számláját megterhelték.

Eredmény: 3 jeles, 3 jó, 10 elégséges.

Francia kereskedelmi levelezés.

1. 1908. január 31-én A. Barbier Párizsban a G. Buron cégnek Orléansbau kávéát ajánl. Küld neki árjegyzéket, mintát és rendelést kér.

2. 1908. február 5-én George Buron elismeri az ajánlat és a minták vételét és rendel 2 zsák extra Rio kávé à fr. 3·50 pr. kg. franko állomás Orléans; fizetés folyó évi március végén teljesítendő.

Eredmény: 7 jó, 8 elégséges, 1 elégtelen.

Kereskedelmi számtan.

1. Budapest Hamburg számlájára következő ügyleteket köt:

Május 5. Elad 25 drb Osztrák Hitelrészvényt (n. é. 320 korona) pr. ultimó á 632·45.

„ 12. A következő váltókat közléplejáráttal javára írja:

K 4250.— lejár május 20.

„ 2832·60 „ június 2.

„ 5468·40 „ „ 18.

„ 18. Vesz 10,000 frt. n. é. magyar aranyjáradékot à 117·70 (jan.-jul.)

Május 22. Eladja a bizományba kapott 50 bál Santos kávéát bttó kg. 4250.—; tára 2% à 185·60 per % kg. Skontó 1½%. Költségek: Vám K 88.— per % kg. Raktárber K 8·50. Berakás K 3·20. Egyéb költségek K 5·60. Jutalék 2%.

„ 26. Küldvényez Hamburg számlájára L. 135 „ 13 „ 8 lej. junius 28. à 240·30; 4½%.

A különbözet kiegyenlítése direkt 1 havi váltóval történik à 117·70; 5½%.

Elkészítendő a) retrográd módon Hamburg folyószámlája, pro és kontra 4%. Jutalék 1/8%. Költség K 12.— fillérkiegyenlítéssel. Zárás napja május 31.

b) Elkészítendő a kiegyenlítésről szóló jegyzék.

Eredmény: 5 jeles, 3 jó, 8 elégséges.

Az írásbeli vizsgálatok eredménye alapján mind a 16 érettségire jelentkezett jelölt szóbelire bocsáttatott.

A szóbeli vizsgálatokat junius 18-án és 19-én tartottuk meg dr. Zorn Vilmos ny. jogakadémiai igazgató, vallás- és közoktatásügyi miniszteri biztos úr és Heltai József ker. kamarai tag, kereskedelemügyi min. biztos úr elnöklete alatt.

Az érettségi vizsgák végeredménye ez:

Jelesen feleltek: **Flesch Richárd, Jellinek Miklós.**

Jól feleltek meg: *Báder Béla, Neufeld Lipót, Schwartz Jenő.*

Megfeleltek: *Darvas Lajos, Frankl József, Hajós Imre, Kerekes József, Kertész Imre, Kisfaludi Rezső, Ország József, Rosenberg Elek, Sonnenschein Rezső, Szeidmann Leo.*

Egy tanuló szeptember hóban 2 tárgyból teendő javító vizsgálatra utasítottatott.

XVIII.

A felső keresked. iskolai érettségi bizonyítvánnyal járó jogok és minősítés.

Az intézet három évfolyamának végeztével a tanulók érettségi vizsgálatot tesznek, melynek eredményes letétele a következő életpályákra nyújt képesítést, jogokat és előnyöket:

1. A szorosan vett kereskedelmi pályára.
2. Az áll. közigazgatás azon ágainál, melyekre az érettségi bizonyítvánnyal bíró ifjakat a tisztviselők minősítéséről szóló 1883. I. t. c. minősítetteknek és illetékeseknek nyilvánít, u. m.;
 - a) a *postaszaknál*, mint postafőtiszt és gyakornoki tisztviselők;
 - b) a *pénztári szaknál*, mint központi és állampénztári és adóhivatali tisztviselők, törvényhatósági pénztárosok, ellenőrök, könyvvezetők, gyámi pénztárosok;
 - c) a *kezelési szaknál*, mint dohányárudai, raktári hivatalnokok, telekkönyvvezetők;
 - d) a *zálogházaknál*, mint zálogházi igazgatók, ellenőrök, könyvvezetők, pénztárosok, ellenőrző számtisztek.
 - e) Az államszámviteltani vizsgálat letétele esetén alkalmazást nyerhet a számvevőségi szaknál; mint főszámvevőségi és ellenőrzési hivatalnok s minden állami hivatalnál, u. m.: miniszteriumoknál, megyéknél és törvényhatósági joggal felruházott városoknál, pénzügyigazgatóságoknál, adófelügyelőségeknél, illetékkiszabási s minden állami hivatalnál, dohányjövédékeknél, állami jószágigazgatóságnál stb.

3. Ezeken kívül az intézet növendékei, ha tanulmányaikat folytatni akarják, beléphetnek:

1. a budapesti keleti kereskedelmi akadémiába,
2. a m. kir. közlekedésügyi akadémiába (vasút, hajózás, posta, táviró),

3. a kereskedelmi iskolai tanárképző-intézetbe.

Ezen jogok és előnyök mellett az 1889. évi VI. t.-c. 25. §-a értelmében az *egyéves önkéntességi jogot* is élvezik.

XIX.

Statisztikai kimutatások.

A kimutatás tárgya	Csoport	Alsó	Köz.	Felső	Összesen
		osztály			
Iskola- látogatás	Beiratott összesen . . .	43	40	18	101
	Evközben kimaradt . . .	2	1	—	3
	Létszám az év végén . . .	41	39	18	98
Születési év	1885	—	—	1	1
	1887	1	—	—	1
	1888	—	—	1	1
	1889	3	4	2	9
	1890	6	5	7	18
	1891	9	8	7	24
	1892	13	20	—	33
	1893	11	3	—	14
Vallás	Izraelita	30	35	17	82
	Római katolikus . . .	13	5	1	19
Anyanyelv	Magyar	37	38	17	92
	Német	1	—	—	1
	Horvát	4	2	1	7
	Lengyel	1	—	—	1
A felvétel alapja	Ismétlő	3	3	—	6
	Polg. isk. 4. oszt. biz.	15	—	—	15
	Gimnázium 4. " "	23	—	—	23
	Reáliskola 4. " "	2	—	—	2
	Felső ker. alsó " "	—	37	—	37
	" " közép " "	—	—	18	18

A kimutatás tárgya	Csoport	Alsó	Köz.	Felső	Összesen
		osztály			
Nyelvismeret	Magyar	35	32	15	82
	Magyar-német	1	2	—	3
	Magyar-horvát	2	4	2	8
	Magyar-horvát-német	5	2	1	8
A szülő vagy gyám lakóhelye	Nagykanizsa	16	22	8	46
	Zalamegye	8	6	3	17
	Somogy megye	7	7	3	17
	Vas megye	1	—	—	1
	Győr megye	1	—	—	1
	Veszprém megye	—	1	—	1
	Tolna megye	2	—	—	2
	Pest-Pilis-Solt megye	1	—	1	2
	Baranya megye	2	1	1	4
	Varasd megye	—	1	1	2
	Zágráb megye	1	1	1	3
	Verőcse megye	1	—	—	1
	Belovár-Kőrös	—	1	—	1
	Zemplén megye	1	—	—	1
Pozsega megye	1	—	—	1	
Galiczia	1	—	—	1	
A szülő vagy gyám polg. állása	Önálló kereskedő	11	15	3	29
	Keresked. alkalmazott	3	1	—	4
	Önálló iparos	6	5	8	19
	Iparosnál alkalmazott	2	—	1	3
	Köztisztviselő	5	4	4	13
	Magántisztviselő	4	4	1	9
	Östermelő	—	1	—	1
	Magánzó	2	6	1	9
Egyéb	10	4	—	14	
Tandijfizetés	Egész fizető	19	19	6	44
	$\frac{3}{4}$ "	4	5	2	11
	$\frac{1}{2}$ "	3	6	2	11
	$\frac{1}{4}$ "	12	5	2	19
	Egészen tandíjmentes	5	5	6	16

A tanulmányi eredmény áttekintése.

Folyó szám	T a n t á r g y	Alsó oszt.				Köz. oszt.				Felső oszt.			
		Az osztályozott tanulók száma											
		41				39				18			
		1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
1	Hittan	8	19	13	—	13	14	12	—	8	8	2	—
2	Magyar nyelv és irod.	2	9	27	2	5	3	29	2	3	2	13	—
3	Német nyelv	2	6	26	6	3	5	27	4	3	3	11	1
4	Francia nyelv	3	5	27	5	3	5	28	3	3	3	11	1
5	Földrajz	4	10	22	4	3	8	24	4	3	6	9	—
6	Történelem	4	13	21	2	7	9	22	1	3	11	4	—
7	Mennyis. és pol. számt.	2	7	28	3	1	6	28	4	2	4	11	1
8	Természettan	2	9	25	4	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Keresked. Számtan . .	1	6	30	3	1	5	31	2	1	5	12	—
10	Irodai munkálatok . .	2	10	28	—	3	7	29	—	6	5	7	—
11	Könyvviteltan	—	—	—	—	5	7	26	1	5	6	7	—
12	Keresked. levelezés . .	1	10	27	2	2	7	30	—	3	2	13	—
13	Keresked. ismeretek . .	7	12	20	1	—	—	—	—	—	—	—	—
14	Közgazd. ismeretek . .	—	—	—	—	5	8	25	1	4	6	8	—
15	Jogi ismeretek	—	—	—	—	3	9	27	—	4	8	6	—
16	Vegytan, áruismeret . .	—	—	—	—	5	4	28	2	2	5	11	—
17	Szépíráás	4	12	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	Gyorsírás	3	2	2	—	1	4	—	—	—	—	—	—
	Írásb. dolgozatok külső alakja	10	23	7	—	9	16	14	—	8	8	2	—
	Magaviselet	26	14	—	—	16	23	—	—	14	4	—	—

XX.

Jelentés a II. női kereskedelmi tanfolyamról.

A női kereskedelmi tanfolyam célja: azon kereskedelmi szak- és irodai ismeretek, valamint gyakorlati ügyességek elsajátítása, amelyekre az életben a nőknek, akár mint könyvvivőknek, pénztárosoknak, levelezőknek s egyéb üzleti alkalmazottaknak, akár mint a család tagjainak, pl. az üzletben az apa vagy férj helyettesítése alkalmából, vagy a háztartásban szükségük van.

A tanfolyam 10 hónapig tart.

A női kereskedelmi tanfolyamba oly növendékek vétetnek fel, kik a polgári vagy felsőbb leányiskola és leánygymnásium 4., vagy a felső leányiskola 2. osztályát sikerrel végezték, avagy megfelelő előképzettségüket a magyar nyelvből, számtanból és földrajzból felvételi vizsgálattal igazolják.

Felvételi vizsgálatra a tanári kar határozata értelmében azok bocsáttatnak, kik legalább 15 évesek.

A felvételi vizsgálat dija 10 kor.

A *felvételi vizsgálatnál* megkívántatik: 1. A magyar nyelv ismerete alak- és mondattanilag s jártasság a fogalmazásban, 2. számtanból jártasság a négy alpmiveletben egész és törtszámokkal s a hármasszabályhoz tartozó feladatok megfejtése, 3. földrajzból Európa, különös tekintettel Magyarországra, továbbá Ázsia és Amerika leíró földrajza általános vonásokban, Afrika és Ausztrália átnézetileg.

A női kereskedelmi tanfolyam egy osztályába rendszerint csak 40 növendék vehető fel.

Rendes tantárgyak:

Kereskedelmi számtan	heti 3 órában
Könyvvitel	3 "
Kereskedelmi és váltóismeret	1 "
Irodai munkálatok és levelezés	3 "
Német nyelv és levelezés	2 "
Keresked. földrajz áruismével	2 "
Gyorsírás	3 "
Szépírás	1 "

Rendkívüli tantárgy: Gépírás, heti 2 órában.

Tanári kar:

Bún Samu, igazgató, felső ker. iskolákra képesített tanár, a felső ker. iskola igazgatója, tanította a könyvvitelt.

Balog D., felső ker. iskolákra képesített tanár, tanította a ker. földrajzot és áruismét.

Domány Ármin, középiskolákra képesített tanár, tanította az irodai munkálatokat és ker. levelezést.

Krámer Lajos, polgári iskolákra képesített tanár, tanította a gyorsírást.

Markovits D., felső keresked. iskolákra képesített tanár, tanította a ker. számtant.

Dr. Rosenberg Mór, gyakorló ügyvéd, tanította a keresk. és váltóismeretet.

Dr. Villányi Henrik, felső keresked. iskolákra képesített tanár, tanította a német nyelvet és levelezést.

Női felügyelő: **Halász Jenőné**, okl. tanítónő.

Miután elegendő számu tanuló jelentkezett, a tanfolyamot a nagym. vallás- és közokt. miniszter úr 87.768/907. engedélyével szept. 12-én megnyitottuk.

Beiratott 31 tanuló, kik közül 29 a tanfolyamot a tanév végeig látogatta.

A tanfolyam növendékei:

Armut Ilona	Mózes Alice
Armut Janka	Pálffy Etel
Bontz Márta	Pollák Frida
Brüll Margit	Radványi Margit
5 Dénes Mária	20 Róth Mária
Herzog Ilona	Schossberger Margit
Horváth Mariska	Sió Ida
Jersche Irna	Scherz Teréz
Kalmár Józsa	Schultz Teréz
10 Kohn Erzsébet	25 Stern Stefánia
Kovács Mária	Töreky Irna
Labáth Ilona	Vida Mária
Leszner Olga	Weisz Alice
Mágics Etel	Weisz Ilona
15 Mágics Irén	

Kimaradtak: Armut Stefánia, Singer Mariska.

Az írásbeli záróvizsgálatokat jun. 10., 11. és 12-én, a szóbelieket 17-én tartottuk meg dr. Zorn Vilmos, ny. jogakadémiai igazgató, vallás- és közoktatásügyi és Heltai József, ker. kamarai tag, kereskedelemügyi miniszteri biztosok elnöklete alatt. A vizsgálatok végeredménye ez évben is kedvezőnek mondható.

A tanári kar határozata értelmében, a jövő tanévben is megnyitjuk a tanfolyamot, ha legalább 30 tanuló jelentkezik. Akik tehát abban részt venni óhajtanak, jól teszik, ha e végből már július első 3 napján utolsó iskolai bizonyítványuk felmutatásával az igazgatóságnál előzetesen jelentkeznek; a végleges felvétel azonban csak szeptember 1., 2. és 3. napjain eszközöltek, mely alkalommal születési és utolsó isk. bizonyítvány bemutatandó.

Évi tandíj 100 korona, beírási díj 20 korona.

A női keresk. tanfolyam statisztikai kimutatása.

A kimutatás tárgya	C s o p o r t	1906/7	1907/8
Iskolalátogatás	Beiratkozott összesen	41	31
	Évközben kimaradt	3	2
	Záróvizsgálatot tett	38	29
Vallás	Izraelita	25	14
	Római katolikus	12	14
	Ág. evangélikus	1	1
Anyanyelv	Magyar	38	29
A felvétel alapja	Polgári isk. 4. oszt. bizony.	35	27
	Felvételi vizsga	3	2
A szülő v. gyám lakóhelye	Nagykanizsa	34	23
	Megyebeli	4	6
A szülő v. gyám polg. állása	Önálló kereskedő	14	7
	Ker. alkalmazott	2	2
	Önálló iparos	—	6
	Iparosnál alkalmazott	—	1
	Köztisztviselő	6	4
	Magántisztviselő	1	5
	Ügyvéd, orvos, tanár	6	—
Egyéb	6	4	

XXI.

Értesítés a jövő tanévre.

A tanulók felvétele szeptember 1., 2. és 3. napjain délelőtt 9–12, d. u. 3–5 óráig történik, a javító vizsgálatok augusztus 31-én d. e. 8–12 óráig tartatnak meg.

Az alsó osztályba azon tanulók vétetnek fel, kik a gymnasium, reál- vagy polgári iskola alsó 4 osztályát legalább elégséges sikerrel végezték és azt bizonyítvánnyal igazolják. A középső és felső osztályba csak olyan tanulók vétetnek fel, kik az alsó, illetve középső osztályt ugyanezen vagy vele egyenlő fokú szakiskolán legalább elégséges sikerrel végezték.

Ujjonnan belépő tanulók születési bizonyítványt tartoznak felmutatni.

Javító vizsgálatra becsáttatnak azon legfeljebb 2 tantárgyból elégtelen érdemjegyet nyert tanulók, kiket erre a tanári kar ítélete feljogosít, mely körülmény az iskolai bizonyítványban jelezve van. A javító vizsgálat iránti folyamodványok legkésőbb augusztus 20-ig az igazgatóságnál benyújtandók.

Évi tandíj az alsó és középső osztályban 160 korona, a felső osztályban 200 korona.

A tandíj 2 részletben fizetendő és pedig az 1-ső részlet a beiratáskor, a 2. részlet február hó elején. Méltánylást érdemlő esetekben a tandíj negyedévi részletekben is, de mindenkor előre, még pedig az 1-ső negyed a beiratáskor, a 2-ik negyed november 15-én, a 3-ik negyed február 1-én, a 4-ik negyed április 15-én fizetendő.

Beiratási díj 11 korona.

Egyéb díjak: a) a hitközségi pénztárba: nyugdíjalapra 6 kor., az izr. tanulók hitoktatási díj fejében 4 kor., b) beiratkozásnál: az önképző kör könyvtára részére 2 kor., a róm. kath. tanulók hitoktatási díj fejében 6 kor.

Mindenki, ki tandíjmentességet kíván nyerni, eziránt írásban tartozik folyamodni. Folyamodók tartoznak kellően felszerelt kérvényüket augusztus 15-éig a hitközségi eljárásához benyújtani. A folyamodványhoz melléklendők: a szülők szegénységi, valamint a tanuló utolsó évi iskolai bizonyítványa.

A szülőknek, vagy azok helyetteseinek kötelessége az iskolán kívül a tanulók erkölcsi magaviselete fölött őrködni. Az igazgatónak jogában áll megkövetelni, hogy olyan szállásadóktól, kiknél a felügyeletet elégtelennek tartja, az ifjak megbízhatóbb helyre vitessenek.

A tanulók óvakodjanak elrongyollott, piszkos és régibb kiadásu iskolai könyvek beszerzésétől. Minden tankönyvből a legújabb kiadás használandó.

Nagykanizsa, 1908. június hó 29.

BÚN SAMU
igazgató.

Tartalomjegyzék.

	Oldal
I. Iskolaszék	2
II. Jelentés a lefolyt tanévről	3
III. Az iskola jötevői	5
IV. Tanári kar	6
V. Tanári könyvtár	7
VI. Tanterv	8
VII. Az 1908/9-iki tanévben használandó tankönyvek	23
VIII. Tanulmányi kirándulásaink	25
IX. Szervezeti szabályzat	34
X. Fegyelmi szabályok	37
XI. Önképzőköri jelentés	41
XII. Ifjusági segítő egyesület	43
XIII. Magánvizsgálati szabályzat	45
XIV. Az igazgató 40 éves szolgálati jubileuma	48
XV. Érdemsorozat	57
XVI. Az 1906/7-ik tanévben végzett növendékek alkalmazási helye	62
XVII. Jelentés az érettségi vizsgálatokról	63
XVIII. A felső kereskedelmi iskolai érettségi bizonyítvánnyal járó jogok és képesítés	67
XIX. Statisztikai táblázatok	69
XX. Női kereskedelmi tanfolyam	72
XXI. Értesítés a jövő tanévré	76

